

YÚTOE MÁRKU

koyúhoti koeku Jesus

Xuaum Márku koéha yutoxoâti ra koyuhópeti. Koati kutípoti Jesus nekôyo, itea áko'o xapákuke neko nduse koeti noívokeo Jesus itúkea íhikau. Ya Átu 12.15 vínixoponea itúkeovo xáneheixone ápostulu Poûlu ne Xuaum Márku.

Enepone po'ínuhiko yutóxoti koeku Jesus kuteâti Máteu, Lúka yoko Xuâum, koati ênoti yútoe koêku ne íhíkavoti íhikaxovike Jesus koane yúho. Kene ya yútoe Márku, haina íhíkavoti, itea itukéti koúseu Jesus koyúhoinovi, so'ixínoveati itúkeovo ovoxéti ne Jesus kuteâti koeku noíxea úti ya Márku 10.45.

Hane turíxea yútoe ne Márku hoyenóxone Jesus yaneko ahíkoane Xuaum Mbátita inâ turixóvo ne Jesus ko'ítukeyea ítuke Itukó'oviti.

Kene Máteu, kixoku koêku inâ ipuhíko ne Jesus yara kúveu mêum ene turíxea ne yútoe.

Kene Lúka, xoko ipúhikope Xuaum Mbátita, enepone inuxínoti Jesus símo yara kúveu mêum turíxeovo ne yútoe.

Kene ne Xuâum, tumúneke ápeyea ra mêum turíxea ne yútoe, exókoveati ápeyea ne Xe'exa Itukó'oviti xoko Há'a tumúneke ápeyea ra mêum, koane itúkeovomaka évekoakune Itukó'oviti itúkea uhá koêti inâ pahukôa ápeyea ne uhá koeti koekúti.

Yuho Xuaum Mbátita

Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Xu 1.19-28

1 ¹Hara kôe kixoku koêku inâ turixôa Jesus Kristu, enepone Xe'exa Itukó'oviti koyúhoyea ra inámati íhíkavoti omínovike. ²Koati kuteâti koeku yuho Itukó'oviti yútoeke Izâiya. Hara kôe: “Mbahukoâtimo timúneke ne koyuhó'ionutimo emó'um maka míhe'akinapine yoxéne itíki índukexeopikemo xapákuke xâne. ³Énomonemo ne kohonókoti emó'u ya mêum ákoti apêti xapa xâne kamokénoponoati. Haramo koe yúho: ‘Míhi'akinanoe oxéne ne Vúnae itúkea ítuke xepákukeno. Kéyusea kixeku itíkivo nonékuke' koetímó” koe yútoe Izâiya.

⁴Yoko énomone koéneye yaneko simoné'e ne Xuaum Mbátita yaneko mêum ákoti apêti koyuhó'inoati ne xanéhiko nókone itúkea motovâti áhikexeovo xokóyoke. Koyúhoinoa kónokeahiko ikótivexea isóneuke ne pahúnevo koane kuríkoapea motovâti kotúyopinoa Itukó'oviti.

(Márku 1.2-8)

⁵Heú kôe neko íhae Njúdeya koánemaka íhae Njeruzálem píhea kamokénoponoti Xuâum. Yane áhikexoa Xuâum ya huvêo, enepone Njôrdaum, enepo koyuhópohiko pahúnevo. ⁶Yoko evo'i kámelu itúko ípovo neko Xuâum. Vakamóto itúko hô'e. Vohóho yoko ho'o mópo íhae mêm itúko nîka. ⁷Hara koe yúho xapa xâne:

—Ya ingyénepoke, harakénemo koati hána'iti teyonéti ya undíke. Muhíkova anjí'okeova ngúxeinoa imo perékatana, ako omóndokea. ⁸Kaná'uti ánjikeopinoe ya úne, itea eneporakéne, ahíkotimo xanéhiko ya xunákoke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti kene haínati ya úne —kôe.

Koeku ahíko Jesus ne Xuaum Mbátita

Mt 3.13-17; Lk 3.21-22; Xu 1.32

⁹Énomone yaneko káxehiko, kenó'okone Jesus ukeâti Nazâre, pitivóko ya Ngalíleya. Yane áhikoane Xuaum Mbátita ya húveona Njôrdaum.

¹⁰Ehá'axo ípúhikopea úneke ne Jesus, noíxone imíhe'okea vanúke koane evésekea xokóyoke ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti kutí koeti kurúte.

¹¹Yane apé koene emo'úti inu'íxoti vanúkeke koéti:

—Iti Nje'éxa koati ákoti omotóva ongóvo, perexónuti hána'iti elókeko ongóvo —koéti.

Hixopâ Satánae íkorokea ne Jesus

Mt 4.1-11; Lk 4.1-13; Êb 2.18, 4.15

¹²Ikénepoke ne koekúti, iyónoa Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne Jesus ya mêum ákoti apêti. ¹³Koarenta koe káxe óva koane hixópea Satánae íkorokea pahuné'votike. Yoko poéhane ipúhokovotihiko hó'openo apê yaneko óvoheixoku. Itea káxunakopo Jesus ne ánjuhiko, enepone ovoxe Itukó'oviti ukeâti vanúke.

Inâ turíxo ítuke ne Jesus ya Ngalíleya

Mt 4.12-22; Lk 4.14-15, 5.1-11

¹⁴Ika'ákovone Xuaum Mbátita, ina aukópovo ne Jesus ya Ngalíleya koane koyúhoyea ne inámati ihíkavoti omínoké xâne. ¹⁵Ká'aye koe yúho:

—Simóvone kaxena natíxea Itukó'oviti xapa xâne. Koati kaxénane turíxeovomo. Ikétivexa iséneuke ne pehúnevo koane kiríkapa.

Yakútipoamaka ra inámati ihíkavoti ínzikaxopikenoe —koéne.

¹⁶Koeku yónea ne Jesus xe'ókuke ne Mar-na Ngalíleya, tokononé koene pi'âti kopo'ínukokoti, Símaum yoko Ándere ixómoti kuríko nómikuxope, koáhati itúkavokenehiko. ¹⁷Ina kixôa Jesus:

—Hekánunoe! Hainá'íkomo hõe yíxovonoe, itea indukópovitinoemo ihíkaxoti xâne hókeonu —kíxoanehiko.

¹⁸Ehá'axo uké'exo koyúhoyea ne Jesus, kurí kixónehiko nómikuxope neko pi'âti, pihónehiko ikéneke Jesus.

¹⁹Ya kali tumúneke, tokononé koéponemaka po'i pi'âti kopo'ínukokoti, Teáku yoko Xuâum, xé'ahiko Nzebêdeu. Vatékenake óvoheixo ixómoti koyúseopo nómikuxope. ²⁰Ítaikoane Jesus neko pi'âti hókea. Yane kurí kixónehiko há'a koane ahínoe vatékenake. Pihónehiko ikéneke Jesus.

Koitóva Jesus ne hóyeno úroevo ndémoniu

Lk 4.31-37

²¹Úkeane pího pitivóko koéhati Kafanâum ne Jesus yoko íhikauhiko. Yaneko sâputu, pihónehiko ya sinâgoga, enepone íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko, ina ihíkaxo ne Jesus. ²²Enepohikoneko xâne kamokénoati, yupihovó koéhiko iháyu'íkea kixoku íhikaxea, vo'oku koati iyúseoti itúkeovo úkeakune xokóyoke ne hána'iti exóneti íhikaxone, kene haina kuteâti ne éskiribahiko, enepone ihíkaxoti yútoe Muíse. ²³Énomone yanê'e, apé koéne hóyeno úroevo ndémoniu kohonókoti emó'u yaneko íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko. Hara kôe:

²⁴—Jesus, íhae Nazâre, na koeti yího'ixopoinovi? Simínetine yuké'exoponivi? Ênjoa itíkivoa ne sasá'iti páhoe Itukó'oviti —koéne.

²⁵Ina saya'íkoa Jesus neko ndémoniu. Hara kíxo:

—Hákone keyúho. Ipíhikapi ra hóyeno! —kíxoane.

²⁶Ina vaũko ne ndémoniu. Koati xúnati koyúyu'okea ne hóyeno óvoheixoku, yane ipúhikopeane. ²⁷Yupíhova iyúpaxeova uhá koeti xâne noixoãti koane kixéokoko:

—Kutimea kixó'eko? Koatímea inámati ihíkavoti íhikaxo. Koati apêti hána'iti xunáko pahúkea ipúhikopea ndémoniu urúkovoti xoko xâne. Koáne koati ipuhíkopoti ne ndémoniu enepo pahukópa ipúhikopea —kixókokone.

²⁸Énomonemaka ákoino oríko ákoyea malíka yónoku iha Jesus iháyu'ikeokono ya uhá koeti Ngalíleya vo'ókuke neko ítuke.

Koitóva Jesus ne imose Pêturu

Mt 8.14-15; Lk 4.38-39

²⁹Ipuhíkopeanehiko sinâgoga, enepone íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko, xanépoane Jesus ne Símaum yoko Ándere. Ponokó koépeane óvokuke. Ápemaka Teãku koane Xuãum po'i xanépone. ³⁰Yoko kótuti mûyo ne imose Pêturu. Ípeke óvoheixo. Ehá'axo símo Jesus, koyúhoinokonoa yuvãti ne imose Pêturu. ³¹Ina pího Jesus xokóyoke, namú kixeane vô'u. Yane uk'élepone neko otuko mûyo, exépukopone, yane kátarakopo evo Jesus.

Po'ínuhiko koítovone Jesus

Mt 8.16-17; Lk 4.40-41

³²Kahá'atine onómekeovo káxe yanekôyo, omókononehiko xoko Jesus heú koêti neko ka'aríneti, koánehikomaka ne xâne úroevo ndémoniu. ³³Ho'uxo-ho'uxó koénehiko heú koêti neko xâne íhaenehiko neko pitivóko páhapeteake óvoheixoku Jesus. ³⁴Koati ênoti ka'aríneti koítovone Jesus. Yoko ako tôpi kól'iyevovoku arínehiko. Kópuhikopamaka Jesus ne ndémoniu xoko xâne úroevo. Ákomaka síka Jesus ne ndémoniuhiko koyúhoyea vo'oku éxeahiko itukóvotiye ne Jesus.

Kali ahíkuxovo Jesus itúko orásaum

Lk 4.42-44

³⁵Yanekôyoke hahá'itiko, exépukone ne Jesus ina pího ákoyeakuke apêti. Óvane itúko orásaum. ³⁶Kene Simaum Pêturu yoko ha'ínehiko, ako tôpi yónoku oposí'ixopotihiko Jesus. ³⁷Inixóponoane, ina etó'okoa enó'iyea xâne oposíkoati. ³⁸Yane hara kíxovokoxoa Jesus:

—Hingá, piháne úti po'íke ipuxóvokuti ákoti ahikâ ra vóvoheixoku maka ongóyuhoinoanemaka emo'u Itukó'oviti. Koáhati énomone nzimíno —koéne.

³⁹Yane úkeane ukopóno ya uhá koeti ípuxovoku xâne ya Ngalíleya koyuhoãti ya íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko ne inámati ihíkavoti íhikaxone, koánemaka kópuhikopea ndémoniu xoko xâne úroevo.

Koitóva Jesus neko yúvone lépara

Mt 8.1-4; Lk 5.12-16

40 Ina ahi'ókovo Jesus ne hóyeno yúvone koati váhere arinéti iháxoneti lépara. Ipuyuké koéne nonékuke Jesus koane kíxea:

—Yakahá'a, motóva keítivonu yara aríne —kíxoane.

41 Noixoâne Jesus, yupíhova kóseanayea ina sipo'ókoa koane kíxea:

—Ngahá'a, itévone —kíxoane.

42 Ehá'axo koyúhoa Jesus, má koépone neko aríne, unátipone.

43 Ina pahukôa pihópea koane í'ixíko'o kíxoixea:

44—Hako keyuhó'inoa koêkuti xâne ra índukeinopi, itea ponó yákoé yéxokoponivoa ne sasedóti inuxínoti xâne hó'eke. Yamína iké'iparaxoke Itukó'oviti kuteâti páhoenoví yútoe Muíse, yéxokovope itúkeovo yunátipotíne —kíxoane.

45 Itea koeku pihópea neko hóyeno koane koyúhoepa ne kixókonoku xapa xâne. Koati yupihóvoti kotóhineyeya neko koekúti. Énomone ákoino omótova símea ne Jesus ya koêkuti pitivóko mani yónoku, vo'oku mani yupíheovo êno xâne ho'uxínovati. Hukínóvoti itúkeovo mêm ákoti apêti óvoheixo itea kóyeané ákoyea yumáxapu xâne pihinoâti ukeâti pitivóko yoko ipuxóvokutihiko ákoti ahikâ.

Koitóva Jesus ne isayú'ixovoti ákoti ehevákapu mûyo ya Kafanâum

Mt 9.1-8; Lk 5.17-26

2 1 Kali ye'á koe káxe ikénépo, ina aukópovo ne Jesus ya Kafanâum. Ákomaka oríko eyékoxeokono seópeane óvokuke. 2 Yupihovó koéponemaka êno xâne simoâti. Simóya meúkeke xe'ókuke páhapetea neko óvoku, ákone okokútiya vo'ókuke neko êno xâne, koane koyúhoinoa Jesus emo'u Itukó'oviti.

3 Ápehikomaka xâne ominoâti hóyeno isayú'ixovoti ákoti ehevákapu mûyo. Yoko koaturu kôe neko hóyeno koinoâti. 4 Ako omótova ahí'okoponeovohiko Jesus vo'ókuke neko êno xâne. Yane kohínokoahiko ne ramápu'i péti koati oukeke ne ókoheixoku Jesus. Énomone évekoahiko neko isayú'ixovoti, ixané kixínoa pouke.

5 Noixoâne Jesus itúkeovohiko koati kuvovâti, ina kixôa neko isayú'ixovoti:

—Nje'exá, itúyoponehiko pehúnevo —kíxoane.

6 Yoko ápe éskiribahiko, enepone ihíkaxoti yútoe Muíse vataká koyêtiya. Hara koe isóneunoa kamôa: 7“Na koeti kó'inoneye yuhó'inoa ne hóyeno? Koati itúkovoti Itukó'oviti vo'oku ako kotuyôpoti pahunévoti ákoti itukapu Itukó'oviti, poéhane motovâ kíxeaneye xâne” koene isóneuhiko.

8 Exó kíxeané Jesus isóneuhiko ina kixovókoaxoa:

—Na koeti kó'inoneye iséneu? 9 Kuti itukóvoxo ákoti hé'onoke'e ngíxea ra isayú'ixovoti: “Itúyopone pehúnevo?” áko'o “Yexépukapa, viyapa peúke, yenápa” ngíxea. 10 Itea kó'oyene enjókopitinoe ápeyeya njunáko yáye yara poké'e ngotúyoepa pahunévoti, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne.

Ina kixôa Jesus ne isayú'ixovoti ákoti ehevákapu mûyo:

(Márku 2.4)

11—Mbahúkopi yexépukopi, viyápa ne peúke, pihépane yóvokuke —kíxoane.

12 Yane xépu koépone neko hóyeno ákoti ehevákapu múyo. Omoo kixópone pouke nonékuke neko uhá koeti xâne. Úkeane pihôpo. Êno xâne iyupáxovati koane iháyu'ikea Itukó'oviti vo'ókuke. Hara koéhiko:

—Ako noíxeaku úti kuteâti —koéhiko.

Inâ ihaxíkoa Jesus ne Lévi

Mt 9.9-13; Lk 5.27-32

13 Yane aúkopovonemaka ne Jesus xe'ókuke ne Mar-na Ngalíleya, koane êno xâne pihinoâti. Íhikaxoamaka Jesus uhá koeti neko xâne. 14 Koeku yónea ne Jesus, noíxone Lévi, xé'a Áfeu, enepone koperáxinoti nâti, vaata koyêti xoko kóperaxoku, ina kixôa Jesus:

—Kiná'aka ingéneke —kíxoane.

Yane xepú koéne ne Lévi, pihóne hókea Jesus. 15 Íkénépoke, ixómoti níko ne Jesus yoko íhikauhiko óvokuke Lévi. Yoko êno po'ínuhiko koperáxinoti nâti kaha'íneati, enepone yómoti ánu'ukea kóperau, koane

enómaka po'ínuhiko xâne pahukóvoti. Koáhati ênoti xâne kuteâti nekôyohiko hokó'ixoti Jesus. ¹⁶Enepohikone êskiriba hokoâti ne isóneu farîzeu, noixónehiko Jesus íníkea neko xanéhiko pahukóvoti koáne ne koperáxinotihiko nâti, hara kíxo íhikauhiko Jesus:

—Na koeti ínikinoa íhíkaxopiti ne váhere xâne, enepone koperáxinoti nâti koáne ne po'ínuhiko xâne pahukóvoti?

¹⁷Kameáne Jesus neko yûho, hara kíxovokoxoa:

—Enepohikone ákoti yuvâti, ako okónoko ipixáxoati. Poéhane ka'aríneti konokôa. Haina nzimínoti xâne ponóvoti kixoku itúkeovo, itea nzimínoti xâne pahukóvoti —kíxovokoxoane.

Koyuhôa Jesus nókone kó'iyea ne xâne enepo jejuá kôe

Mt 9.14-17; Lk 5.33-39

¹⁸Po'íke káxe jejuá kôe ne íhikauhiko Xuaum Mbátita, yuixóvoti ikóseanaxeovo Itukó'oviti. Kúteanemaka kixoku itúkeovo farîzeuhiko, enepone yuixóvoti hókea yútoe Muíse. Yane ápe xâne kixopónoti Jesus:

—Jejuá kôe ne íhikauhiko Xuaum Mbátita koáne ne íhikau farîzeu. Kene ne íhikeuhiko, na koeti ákoino jejuá ákoe?

¹⁹Ina yumopâ Jesus:

—Yusíkoikopo jejuá kó'iyea ne hupiúti áyuike kasâtuxoti koêkuiko ápeyea ne koyénoti xapákuke? Ako kalíhuina kó'iyeaneye. ²⁰Itea simóvotimo káxe veyópeokonokumo ne koyénoti xapákuke. Yane ínamo jejuá akôe yaneko káxe —kíxovokoxoane Jesus kixopóvoti yane éxetina.

²¹Ina kixovókopamaka Jesus:

—Ako veyoti inámati ipovóti itukoâti ihápa'akope yékoteno ipovóti, vo'oku mani koukóponoati ívarereoku ne yékoteno ipovóti —kíxovokoxoanemaka, ihókoati inámati ipovóti ne íhíkavoti íhikaxone ákoti akutêa ne kúxoti hó'e xâne.

²²Ina koe'íkomaka:

—Ákomaka yusíka unákeovo inámati víyum ya yékoteno íhaku, itukéti ya vakamóto, mará'ínamo ívarerea ne yékoteno íhaku enepo ihiyáka ne inámati víyum. Yane mani evókovoti ne víyum koánemaka ne íhaku. Itea konókoti ímeokono inámatike íhaku ne inámati víyum. Yane ako évakapu ne íhaku koáne ne ovâti —kíxovokoxoane, itúkoti po'í íhokoake ne íhíkavoti íhikaxone.

Jesus exêa koêku ne sâputu, káxe koati sasá'itino júdeuhiko

Mt 12.1-8; Lk 6.1-5

²³Vekoâti evo Jesus ne kali xêne vekoti kavâne ya xapa itóvope ha'í nonéti. Yoko sâputu nekôyo, káxe sasá'itino júdeuhiko. Koeku vékeahiko koane véyea ne ha'í nonéti. ²⁴Ina kixoáhiko farîzeu ne Jesus:

—Yokómoma kixóvoku ne íhikeu itúkoti ákoti parexá'avea hó'e úti vitúkea ya sâputu.

²⁵Ina yumopâ Jesus:

—Ákoikopo yíhoikiku ya emó'uke Itukó'oviti koeku ítuke ne Ndávi yaneko epékoa hímakati mekúke yoko ha'ínehiko akô'o véyeakuhiko níka? ²⁶Úrukova Ndávi neko óvoku Itukó'oviti ya kaxénake Abiáta, enepone koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti xâne hó'eke yanekôyo, ina níkôa neko pâum ikó'iparaxokonoke Itukó'oviti, upánini ako paréxa yútoe Muíse níkeokono. Poéhane sasedótihiho motovâ níkea. Yoko poréxoamaka Ndávi ne ha'ínehiko.

²⁷Ina koe'íkomaka Jesus:

—Itúkinoake Itukó'oviti ne sâputu, haina itúkoti téyone xâne, itea kaha'aínoati ne xâne unako koeku motovâti ómomíkea. ²⁸Koeku kó'iyeaneye, koati úndi exêa koêku ne sâputu, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne.

Koitóva Jesus ne hóyeno timovó'uti

Mt 12.9-14; Lk 6.6-11

3 ¹Ina urúkopovamaka Jesus ne sinâgoga, enepone íhikaxovoku hó'e júdeuhiko. Yoko ápe hóyeno ya timovó'uti. ²Ápehikomaka ixómoti ivokó'oko Jesus koíteovamo neko hóyeno, vo'oku itúkeovo sâputu yanekôyo. Koati opos'íxoatihiko évekinoaku yuhóhiko itúkeovo pahukóvoti ne Jesus enepo kaitápa ya sâputu. ³Yane hara kíxoa Jesus ne hóyeno timovó'uti:

—Yókone yâkeneye —kíxoane.

⁴Ina kixovókokopamaka Jesus neko xanéhiko:

—Kutí'ikopo pahúkinovi Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse vitúkea ya sâputu? vitúkea únati? áko'o vitúkea váhere, koíteovo uti ka'aríneti? áko'o síkó kíxea úti ivókeovo —kíxovokoxoane.

Itea ako ápahuina yumopâti. ⁵Ina komomókexoa Jesus xaneâti ímaikinova, koane kotíveyea isóneuke vo'oku tíú'ikohiko omíxone. Ina kixôa neko hóyeno:

—Kepáya'akapa ne veô'u —kíxoane.

Koane kapáya'akopane, yane unátipone. ⁶Úkeane pihohíko neko farízeu xoko xanénahiko Êrodi, enepone nâti. Ho'úxovohiko opósíkea kixókumo koépeka Jesus.

Koitóva Jesus ne po'ínuhiko ka'aríneti

⁷Úkeane pihôpo ne Jesus yoko íhikauhiko xe'ókuke neko Mar-na Ngalíleya. Kali êno xâne íhae Ngalíleya hokopâti. Koane ápemaka íhae Njúdeya, ⁸koane íhae Njeruzálem, yoko íhae Idúmeya noixóponoati, koánemaka íhae poixô'oke húveona Njórdaum, yoko íhaehikomaka poké'e xe'o pítivokona Tíru yoko Sídom. Koati ênoti xâne pihinoâti, vo'oku eyékoxeahiko koêku ne hána'iti iyupánevoti ítuke. ⁹Ina kixôa Jesus ne íhikauhiko kónokea usó kíxoixinoa kali vatéke okonókovo, puvâti Jesus yupíheovo hitití kíxeokono vo'ókuke neko êno xâne hokó'ixoati. ¹⁰Koáhati yupihóvoti êno xâne koítovone Jesus, amátitikinokokoke uhá koêti neko êno ka'aríneti kaha'âti sipókoponea. ¹¹Koánehikomaka ne xanéhiko úroevo ndémoniu, noíxo Jesus, ipýukexeamaka nonékuke koane kóhonokea emó'u kó'iyeahiko:

—Koati iti Xe'exa Itukó'oviti —koéhiko.

¹²Itea koati í'ixiko'o kixoíxoati Jesus ákoyea okóyuhua xapa xâne itúkeovo Xe'exa Itukó'oviti.

Noivókoxo íhikauhiko ne Jesus

Mt 10.1-4; Lk 6.12-16

¹³Ina pího ne Jesus oukeke kali mopôï koane iháxihikoa neko koati áha itúkea íhikau. Yane pihónehiko ne iháxiu xokóyoke. ¹⁴Ndusé kôe neko hóyeno, noívokoe xáneheixea koane itúkeovo páhoe xapa xâne koyúhoponea emó'u. ¹⁵Yane pôrekexoanemaka xunakóti kópuhikopea ndémoniu xoko xâne úroevo. ¹⁶Harâ'ahiko íha neko nduse koeti noívokoe: Símaum, enepone íhaxonemaka Pêturu; ¹⁷koáne ne kopo'ínukokoti, Teâku yoko Xuâum, xé'a Nzebêdeu. Enepora pi'âti kopo'ínukokoti, Mboáneje íhaxea Jesus. Yoko “húketi ímainevo kuteâti koeku húkeko puxârara” koêti ne Mboáneje koêti. ¹⁸Ina keno'ókomaka: Ándere; Filípi; Mbatulúmeu; Máteu; Túme; Teâku, enepone xé'a Áfeu; Tádeu; koánemaka Simaum Nzelóti; ¹⁹yoko Njuda Iskarióti, enepone itúkohevoti koeku hókea Jesus kurikoâtimaka xoko xanéhiko puvâti.

Koyuhókono itúkeovo íhakoe Mbezêbu ne Jesus

Mt 12.22-32; Lk 11.14-23, 12.10

²⁰Ina pihôpo ne Jesus óvokuke, itea kóyeane ho'úxoepovomaka êno xâne xokóyoke. Muhíkova níkea, ákone omótova vo'ókuke neko êno xâne xokóyoke. ²¹Eyékóxoane iyénoxapa Jesus kó'iyeaneye, yane pihínoanehiko kaha'âti omópea, vo'oku koyúhoyeokono itúkeovo pepokéxovotine. ²²Yoko ápemaka éskiribahiko, enepone íhíxaxoti yútoe Muíse ukeâti Njeruzálem. Hara koémaka vo'ókuke:
—Eneporâ'a, koati urúkovatine Mbezêbu, enepone pahúkoti uhá koeti ndémoniu. Énomone porexôa xunáko kópuhikopea ndémoniu urúkovoti xoko xâne —koénehiko.

²³Yane ina ihaxíkoa Jesus ne xanéhiko ahí'okeovaxo, yane itúkinoa xêti apêti íhokoake ne áha íhikaxea. Hara kíxovokoxoa:

—Yusíkoikopo itúkeovo Satánae kopúhikopovo xoko xâne úroevo?

²⁴Itukovo apêti natixókuti óvoku xâne ixómoti okopókoko, uké'etinemo.

²⁵Koane itukóvomaka apêti ko'óvokuti ya póhutike ovokúti ixómoti okopókoko, uké'etinemo itúkeovo póhutine óvohikoku. ²⁶Eneponimaka itukapu Satánae okopópovo, koáne eneponi akapákakamaka ne ovóxehiko, mani uke'éxopokokotihiko. ²⁷Maní'ikopo motovâti ápeyeva urúkeovati óvokuke koati xúnati hóyeno, koane omópea ítukevo ákoti ika'áka inúxotike? Konokoâti iká'akea inúxotike, ínamo itâ omópea uhá koeti apeínoati óvokuke —kíxovokoxoane Jesus, ihókoati xúnati hóyeno ne Satánae, koane ihókopovoti itúkeovo xunané'le ya Satánae.

²⁸Ina kixovócoxopamaka Jesus:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Motóva itúyoepa ne heú koeti kó'iyevoku váhere ítuke ne xanéhiko yara kúveu mêmum, muhíkavamo ne koémoke'eyeahiko Itukó'oviti. ²⁹Itea enepone koyúhóti ítúkeovo ítuke Satánae ne ítuke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, ákonemo ítúyoepaku ne pahúnevo. Apê pahunévoti kuteâti, xané kixopâtimo xâne ivakápune —kíxovokoxoane.

³⁰Kó'inokeneye yúho ne Jesus vo'oku koyúhoyeokono ítúkeovo úroevu ndémoniu.

Simôa iyénoxapa ne Jesus xoko óvoheixoku

Mt 12.46-50; Lk 8.19-21; Êb 2.11

³¹Énomone yanê'e, símoane êno ne Jesus yoko ámeno. Meúkeke óvoheixohiko. Yane ápe páhoe ihaxíkoponoti Jesus. ³²Yoko koati êno xâne vataká koyêti yakuku-yakukú kixoti Jesus. Ina kixokóno ne Jesus:

—Anêko mémaina yoko pe'ínuhiko meúkeke oposíkoponopiti.

³³Ina kôe ne Jesus:

—Enepone ênom yoko mbo'ínuhiko, harâ'ahiko —koéne.

³⁴Yane ina komomâ Jesus ne êno xâne ivatâhikoti yakuku-yakukú kixoâti, ina kôe:

—Enepoihikorâ'a, énomonemaka indúko ênom yoko mbo'ínuhiko.

³⁵Vo'oku koêkúti xâne ítúkoti ahá'inoa Itukó'oviti, énomonemaka indúko koati mbo'ínu, mongéxa yoko ênom —koéne ne Jesus.

Éxetina Jesus apêti íhokoake koeku xâne nôti

Mt 13.1-9; Lk 8.4-8

4 ¹Káyukopovomaka Jesus íhikaxea xe'ókuke Mar-na Ngalíleya. Yupihovó koéne êno xâne pihinoâti. Vo'ókuke neko êno xâne, úrukovo kúveuke vatéke ne Jesus ina ivatáko. Koane kali ahíkuxovo yâtike oévoke úne. Kene ne xanéhiko, ôvane yane poké'e xe'ókuke úne. ²Yane êno ihíkavóti íhikaxone Jesus ya xêti apêti íhokoake ne âha íhikaxea. Hara kíxovokoxoa:

³—Yakámokenonoe. Ápe hóyeno nopónoti ake nonéti. ⁴Koeku kásahikea, ápe irihíkovoti xe'ókuke xêne. Yane kenó'okone hó'openo ôti nikohíkopati. ⁵Kene po'ínuhiko, írihikovo xapákuke mopôti xoko ákoyeaku axú'ina móte. Koati ákotihiko oríko íhonoepa, vo'oku ákoyea axú'ina móte xoko íríkovoku. ⁶Itea ákomaka oríkoa oró'okea káxe vo'oku ákoyea yónoku poéheve. Yane movohí koéne.

⁷—Koane ápemaka irihíkovoti xapa tôpe. Yane inuxó koéne payákeyea ne xuve tôpe. Ákone oxéne payákeyea ne nonéti, vo'oku huruvokó kó'iyea tôpe. Yane ako há'i pôreupo vo'ókuke.

⁸—Ina ápemaka irihíkovoti únatike poké'e. Koati únati íhonoepa nê'e. Payakéne, yupihovó koe êno há'i pôreupo. Ápe porexópoti tirinta koeti há'i ya póhuti áke úkeaku. Ina ápemaka porexópoti sesenta koêti yoko póhuti séndu ya póhuti úkeaku —koéne íhikaxea.

⁹Ina koe'íkomaka:

—Koêkuti kamoâti ra yûnzô, ivávaka —kíxovokoxoane.

Kouhâpu'íkopa Jesus koêku ne éxetina

Mt 13.10-23; Lk 8.9-15

¹⁰Pihopónehiko neko êno xâne, ápe po'ínuhiko xâne irikóvoti anavókokopovati neko nduse koeti fhikau Jesus. Yane épemo'ikopohiko Jesus koêku ne éxetinameku apêti fhokovoke. ¹¹Ina kixovókokoa Jesus:

—Koati itínoe porexókono éxea koêku ne natíxea Itukó'oviti xapa xâne ákoti po'i exoâti koêku neko koekútihiko. Itea xapákuke ra xâne ákoti itukapu xanéna, konókoti itúkeovo exetínati apêti fhokovoke veínoam ínzikaxeahiko. ¹²Yane upánini noíxoahiko, itea kutí koe ákoti inixâ. Koane upánini kámoa, itea ákomo éxina isóneu koêku. Yane ákomo aúkapapu njokóyoke, koane ákomo ngatúyapea pahúnevo —kíxovokoxoane.

¹³Yane hara koé'íkomaka:

—Enepo hákotinoe yexôa kixó'ekone ra énjatina kó'oyene, ná'íkopomo kíxeaye yéxi ra po'ínuhiko?

¹⁴—Enepone hóyeno nôti, kixo'êkoti xâne koyúhoti emo'u Itukó'oviti. ¹⁵Yoko enepone ake nonéti irihíkovoti xe'ókuke xêne, kixo'êkoti xâne kamokénoati ne emo'u Itukó'oviti, ina keno'óko Satánae veyopeâti isóneuke ne kámone. ¹⁶Kúteanemaka koêku ne irihíkovoti xapákuke mopôï xoko ákoyeaku axú'ina móte. Énomone ne xâne ákoti ika'ákarixapu namúkea ne emo'u Itukó'oviti koeku kámea, xaneâtímaka hána'iti elókeko okóvo ¹⁷itea ako áxu'íkene, itávokeane. Koati kutí koeti nonéti ákoti poéheve, vo'oku enepo simôa kotíveti koekúti, itukovo apêti ikoítoponoati kotíveti vo'oku kutípea ne emo'u Itukó'oviti, yane itavókeatine. ¹⁸Kene ne po'ínuhiko ake nonéti irihíkovoti xapa tôpe, énomone kuteâti ne xâne kamoâti ne emo'u Itukó'oviti, ¹⁹itea pepoké kixoti isóneu vo'oku nókone yara kúveu mêum, koane iyókovoti enó'iyea apeínoati, koane iyókovoti po'ínuhiko koekúti, yane ákone ukápana ítukeke Itukó'oviti, koane ákomaka únati ítukeino Itukó'oviti. ²⁰Kene ne irihíkovoti únatike poké'e, énomone kuteâti ne xâne kamoâti ne emo'u Itukó'oviti koane namukoâti. Yane koati apêti únati ítukeino Itukó'oviti, kuteâti koêku ne ake nonéti porexópoti tirinta koeti háli ya póhuti úkeaku áke, itukovo sesenta koêti, áko'o itukovo póhuti séndu ya póhuti úkeaku.

Éxetina Jesus ihókovoti koeku uhapú'iti yúku

Mt 5.14; Lk 8.16-18

²¹Hara kíxovokoxoamaka Jesus:

—Neíxonenoekopomea ihúxoti yúku xovopu'í kixoâti itukovo imoâti opékuke ípe? Ako kalíhuina, itea koati ihúxinokonoti ímeokono xoko koati ókoku ne yúku motovâti kouhâpu'ikea. ²²Koêkuti koekúti he'onóvoti, kóyea nemo kouhâpu'ikeokono. Koêkuti he'onóvoti kó'oyene, exókonotimo káxehiko keno'ókoti. ²³Koêkuti kamoâti ra yûnzô, ivávaka.

²⁴Ina koe'íkomaka:

—Itíkina iséneu ne yúnzo kémone, vo'oku kuteâti kixeku itíkivo, énomonemo kixékononeye, epó'oxo kuri'úxovotimo aukópinovopiti. ²⁵Enepone apêti námoe yara yúnzo, kuri'úxovotineoxomo námoe. Kene ne ákoti koati ivávakea, muhíkova ne kali éxoneya, uke'épotinemo —kíxovokoxoane.

Éxetina Jesus ihókovoti koeku ake nonéti

²⁶Ina kixovókokopamaka Jesus:

—Hara koéneye natíxea ne Itukó'oviti xapa xâne, kuteâti koeku hóyeno nôti ake nonéti ya isáneke. ²⁷Itukovo yóti, imókoti ne hóyeno. Yúponiyeane, exepúkotine. Koatine kóye. Yoko anéko íhonopea koane payákeyea ne nóne itea ako éxa neko hóyeno kixoku koeku íhonea koane payá'iyea. ²⁸Koati pohúxovoti íhonopea ne ake nonéti. Inúxotike íhonopo, ina keno'óko há'i. Yane ínamaka itóvo ne há'i. ²⁹Itovóne, tetukóvotine vo'oku símeovone kaxena veyóvope. Kúteanemakamo koêku ne natíxea Itukó'oviti xapa xâne.

Éxetina Jesus koeku ukóponea ne ake nonéti koéhati mostarda

Mt 13.31-32; Lk 13.18-19

³⁰Ina kixovókokopaikomaka Jesus:

—Kutimea koéneye natíxea ne Itukó'oviti xapa xâne koeku ukóponea? Kutimea itukóvo exetínati motovâti ínzokea? ³¹Hara koéneye ake nonéti iháxoneti mostarda. Enepo nokóno, koati kalíhuti ya uhá koeti ake nonéti yara kúveu mêm, ³²itea ike nó'iyekono koane íhonopea, paya'íne, anu'ú kíxoahiko ne po'ínuhiko nonéti ya kavâne, koane kali hána'ítinoe káva'o kutí'inoke motovâti ímea môko ne ôti hó'openo xapa káva'o opékuke epêvokopetina tûti —kíxovokoxoane.

Koyúhoinoake Jesus ne xêti apêti kixó'ekone

Mt 13.34-35

³³Koati ênoti po'ínuhiko exetínati kuteâti râ'a, veínoake Jesus íhokea ne íhíkavoti íhikaxone. Kuteâti ítone éxea xanéhiko kamokénoati, ene íhikaxo. ³⁴Póéhane exetínati apêti íhokovoke veínoa íhikaxea. Itea xapákuke neko nduse koeti íhikau, kouhupu'ikopinoa kixó'ekone ne éxetina enepo ainópvonehiko.

Ixikôa Jesus neko xúnati ihunóvoti

Mt 8.23-27; Lk 8.22-25

³⁵Yaneko kiyoné'e káxe, hara kíxovokoxoa Jesus ne íhikau:

—Pihá'avo úti poixô'oke ra mar —koéne.

³⁶Ina ikopóvahiko íhikau Jesus neko êno xâne, yane omó kixónehiko Jesus yane vatéke ivátaheixoku íhikaxea ákotine evesékapea ne vatéke. Yoko ápemaka po'ínuhiko xâne po'íkehiko vatéke hokoâti. ³⁷Yane kenó'okone êno xúnati ihunóvoti koane ovóxokeovo ne úne, koane úrukeovamaka êno

úne ne vatékena kutí'inoke mani yupurírihikovoti. ³⁸Yoko imókoti ne Jesus terékuke neko vatéke ayátokoke. Ina koyúkoa fhikauhiko koane kíxea:

—Ihikaxotí, ako yónoku iséneu? Inípono kahá'ayeane yúpuririkeovo úti —kíxoanehiko.

³⁹Iyukóvone ne Jesus, pahúkoa ókea ne ihunóvoti. Hara koéne:

—Akáne ra ihunóvoti. Hákone ovoxókovo ra úne —koéne.

Yane okóne ne ihunóvoti, huvemoo koépone ikéne. ⁴⁰Ina kixovókoxoa Jesus ne fhikau:

—Na koeti itíkinovoneo îreti? Na koeti ákoino kivápunu? —koéne.

⁴¹Yoko yupihovó koe píkeahiko ina kixokóko:

—Kutimea itukóvove ra hóyeno? Muhíkinova úne yoko ihunóvoti itúkea yúho.

Koitóva Jesus neko hóyeno úroevo ndémoniu

Mt 8.28-33; Lk 8.26-34

5 ¹Taru'úxoane evo Jesus ne Mar-na Ngalíleya, símoane ne poké'exa xanéhiko koéhati njerázenu. ²Ehá'axo evésekea vatéke ne Jesus, okótumonexoa hóyeno ukeâti pe'áxatike. Yoko úroevo ndémoniu nê'e. ³Koati óvoheixokune neko hóyeno yane pe'áxatike. Akó'otine ika'ákopeti itoâti enepo ika'ákokono, muhíkova itukovo korénde iká'akeokono. ⁴Yoko enóne ikáhevexeokono koane ikávo'uxeokono ya koati tiú'iti korénde, itea kóyeane kétokexea ne iká'akeokonoke. Ákone itoâti neko hóyeno. ⁵Káxe, yóti véyo vá'uixea ya pe'áxatike, koane xapa kali mopô, koánemaka óko'okopeovo ya mopô. ⁶Noixóne Jesus, ehákinovane. Yoko avo malíka Jesus. Tokopâne hóyeno, ipuyuké kó'iyeeane nonékuke. ⁷Ina kohonóko emó'u kó'iyea:

—Jesus, iti Xe'exa Itukó'oviti, iti xe'exa Koati Payásoti ya uhá koêti, na koeti yúho'ixopoinonu? Émbemopi ya iháke Itukó'oviti ákoyea ipíhepananu —kíxoane.

⁸Yoko kó'inokeneye yúho, hara kixoátimeku Jesus:

—Iti ndemoniú, ipíhikapi ra hóyeno.

⁹Ina kixopá'ikomaka Jesus:

—Kuti kéha?

—Ákoti Yumaxápu ngoéha vo'oku ákoyea yumáxapu úti —koéne yumópope.

¹⁰Yane koâti ikoseânaxovoti Jesus ne ndémoniuhiko, epemoâti ákoyea kápuhikapa yaneko poké'e óvoheixoku. ¹¹Yoko ápe ênoti kûre ixómotihiko níko oukeke neko kali mopô xêrerekuke ne óvoheixokuhiko. ¹²Yane hara kixo Jesus neko ndémoniuhiko.

—Koati vepemópiti pehúkopivi xapákuke ne kûrehiko, maka vitúkapane vóvoheixoku —koénehiko.

¹³Yane síkoane Jesus kuteâti épemoake. Ipuhíkopeane neko hóyeno, ponokó koépone xapákuke neko êno kûre. Yoko koati ákoti yumaxápu neko kûre kuteátimea pi'âti míli. Yane heú koéne éhahikeovo, koane íkorono'ekeovo úneke ukeâti ouke mopô. Heú koéne yúpuririhikeovo.

Kahá'ainoa íhae Njêraza pihópea ne Jesus

Mt 8.34; Lk 8.35-39

¹⁴Enepone koyonoâtihiho neko êno kûre, kohó'ikene koane koyúhopea koêku ne koekúti yane pitivóko, koane xapákuke neko ko'óvokuti yane mêum vekópoku. Yane noíxoponoa xanéhiko neko koekúti. ¹⁵Simoné'ehiko xoko Jesus, noíxoanehiko neko hóyeno ipúhikopeakumeku ndémoniu vatá koyépotine, ko'ipóvopotine, koane unatípotine isóneu. Yane pikóne ne xanéhiko. ¹⁶Eneponihikoneko noixoâti ne koekúti, koyúhopa ne noíxone koêku ne hóyeno koane koêku ne êno kûre. ¹⁷Yane koyúhoinoa xanéhiko ne Jesus kahá'ainoa ipúhikoepa poké'exake. ¹⁸Itea enepone hóyeno ipúhikopeaku neko ndémoniuhiko, noixóne Jesus úrukopeovo vatékenake, épemova xanépea. ¹⁹Itea ako akáha'apoa Jesus. Pohu hara kíxoá:

—Pihépavo yóvokuke xapa iyínoxapa. Yokóyuhopinoa uhá koêti ne kixópiku Itukó'oviti, koane koêku ne hána'iti seánakopi —kíxoane.

²⁰Yane pihópone neko hóyeno. Koyúhopa uhá koeti koêku ne ítukeinoa Jesus yane úkeaku iháxoneti Yehí Koeti Pitivóko, koáne iyúpaxeova heú koeti xâne kamoâti.

Épemone hóyeno koéhati Njairu

Mt 9.18-19; Lk 8.40-42

²¹Yane ivú'ixopomaka vatéke ne Jesus taru'úxopati neko mar. Seopóne poixô'oke, êno xâne pihinoâti. ²²Yane apé koéne hóyeno simôti xoko Jesus koéhati Njaîru. Enepone hóyeno, teyonéti xapa po'íhiko teyonéti íhikaxovokuke hó'e júdeuhiko. Ina ipuyúkexo nonékuke Jesus. ²³Yoko koati koyó'iti ne hóyeno koeku kíxea:

—Kahá'atine ivókeovo inzíne. Yaxénapanu, ípihepainana veô'u tutítkuke maka aúnatipone. Yane ákomo ivákapu —kíxoane.

²⁴Yane xanépoane Jesus ne Njaîru. Koati ênoti xâne ikéneke koane inúmeokokohiko.

Koitóva Jesus ne ka'arínети sêno

Mt 9.20-22; Lk 8.43-48

²⁵Yoko ápe sêno nduse koetíne xoénae ká'arine. Akó'oti áka evésekea aríne.

²⁶Yoko enóne ixómoyea koítaponovo kotíveti xoko ipixáxoati. Uke'éxotinemaka apeínoati vo'ókuke itea akó'oti koitóvati. Tumúne yóno yupíheovo koéku.

²⁷Eyekóxoane sêno ítuke ne Jesus, pihóne xapákuke neko êno xâne ikéneke Jesus. Koati akéneke Jesus véko sipóheoponeati ípovo. ²⁸Vo'oku hara koeti isóneu ne sêno: “Enepomo pohu nzipáheyea ípovo, indóvotimo” koêti. ²⁹Ehá'axo sípoheyea, etétukone aríne. Eópova ya muyókuke itúkeovo koati iteôvatine ne aríne.

³⁰Ehá'axo sípoheokono ípovo ne Jesus, eópamaka ipúhikea xunáko xokóyoke. Yane ná'akene koéne xaneâti noíheyea xapákuke neko êno xâne, ina kôe:

—Kuti sipohêa ra ímbovo?

³¹Ina yumopâ íhikauhiko:

—Ákoikopo neíxa ra êno xâne isú'okovopiti koane inúmeopi yépemovikomaka sipo'ókopiti? —kíxoane.

³²Itea kóyeane noíheyea Jesus híyeuke neko êno xâne kaha'âti éxea neko sipóheyeati ípovo. ³³Yoko koati yupihóvoti honónokea múyo neko sêno vo'ókuke neko yuho Jesus, koane hána'iti píkea eopâti ya xokóyoke unátipeane. Yane ina ipuyúkexo nonékuke Jesus, koyuhó'inoati uhá koêti neko koêku. ³⁴Ina kixôa Jesus:

—Nje'exá, itévone vo'oku kívivonu. Pihépane, aúhepepone iséneu, ítivoane ne yaríne —kíxoane.

Koéxepukopa Jesus ne ivokóvotine ihine Njaíru

Mt 9.23-26; Lk 8.49-56

³⁵Koeku yúho'ixeako Jesus neko sêno, simó koene xâne ukeâti óvokuke Njaíru, enepone inuxínoti itukéti íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko. Hara kixóponoa:

—Ívókovone ihine íti. Hácone perexôa itukéti ne íhíkaxoti —kíxoane.

³⁶Itea ako itúkoake Jesus neko emo'úti. Hara kixo Njaíru:

—Hako píke. Pohu yakútiponu —kíxoane.

³⁷Yane ako akáha'a Jesus ápeyea po'i pihôti ikéneke. Poéhane Péturu yóko'o ne pi'âti kopo'ínukokoti Teâku yoko Xuâum, ene xâne. ³⁸Simoné'e óvokuke Njaíru, noíxoane Jesus ákoyea tôpi kixóvoku yaíkexea koane íyokexea neko xanéhikoya. ³⁹Yane úrukovo ne Jesus koane kó'iyea:

—Na koeti ákoino tôpi kixévoku koane ínayeá íyeokexonoe? Haina ivokóvoti ra kalivôno, pohu imókoti —koéne.

⁴⁰Yane koémoke'eyeahiko neko yúho. Ina pahukôa Jesus ipúhikopea uhá koêti ne po'ínuhiko xâne. Poéhane há'a yoko êno ne kalivôno yóko'omaka neko mopo'âti íhikau xâne xoko imókoku ne kalivôno. ⁴¹Ina namukêa Jesus vô'u ne kalivôno koane kíxea ya emó'uke:

—“Talitá kumi.” (Yoko “Tenó, mbahúkopi yexépukopi” koêti ne emo'úti.)

⁴²Ehá'axo koyúhoa Jesus, exépukopone ne seno kalivôno koane yonópone. Yoko nduse koetíne xoénaena. Koati êno hána'iti iyúpaxeova heú koeti xâne.

⁴³Yane koati í'ixiko'o kixoíxoati Jesus neko xâne ákoyea okóyuhua neko koekúti.

Ínamaka pahukôa Jesus poréxopeokono nîka neko seno kalivôno.

Koyúho ne Jesus Nazâreke

Mt 13.53-58; Lk 4.16-30

6 ¹Ipuhíkopeane Jesus neko pitivóko, pihópone Nazâre, pítivokonake. Xanépoamaka neko íhikauhiko. ²Simovóne sâputu, turíxovone íhikaxea ne Jesus ya íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko. Êno xâne kamokénoati koane iyúpaxeovahiko. Hara koéhiko vo'ókuke:

—Námea úkea ne íhíkavoti íhikaxone koáne ne exóneti éxone? Námaka kixoâtiye éxea ítúkea ne iyupánevoti ítuke? ³Hainá'íkopo ne karapínteru, enepone xé'a Mâriya râ'a? Hainá'íkopo po'ínu Teâku, Yúse, Njúda yoko Símaum? Koáne ne mokéxahiko, hainá'íkopomaka yâye xapákuke úti óvo? —koéhiko.

Koane yupíheovohiko po'é'ainoa isóneu. ⁴Ina kixovókoxxoa Jesus:

—Koati teyonéti ne xâne koyúhoti emo'u Itukó'oviti. Poéhane poké'exake, ya xapákuke iyénoxapa yoko óvokuke ako teyoâti —kíxovokoxoane.

⁵Yoko ako omótova ítúkea iyupánevoti ne Jesus ya xapákuke vo'oku isóneunoahiko, ákoti itukapu koíteovo ákoti axu'ína ka'aríneta enepo ipího vò'u tutíkuke. ⁶Iyúpaxova Jesus tiú'iko omíxone neko xanéhiko vo'oku ákoyea akútipoa. Itea kóyeane ukóponea ne Jesus po'íke kálíhunoe pitivóko xêrenekuke Nazâre íhikaxea po'ínuhiko xâne.

Ítukevohiko ne nduse koeti íhikau Jesus

Mt 10.5-15; Lk 9.1-6

⁷Yane iháxíhikoa Jesus neko nduse koeti íhikau, ina pahukôa xapa xâne pi'á pi'a koêti. Poréxoahikomaka xunakóti kópuhikopea ndémoniu xoko xâne úroevo. ⁸Yoko ako síka Jesus ápeyehiko ómone koeku píhea. Poéhane puló'ina ómo. Kene kuteâti imóvo, íhaku ípovo, koánemaka ítúketi, ako síka ómea. ⁹Pahúkoamaka ítúkea perékata itea ako síka ómea esá'íkovope. ¹⁰Ina kixovókoxxoa Jesus:

—Enepo áva ko'óvokuti porexópiti yóki óvokuke, yâvaneya imókonemo ipihíkapi ne pitivóko. ¹¹Itea enepo áva símeku ákoti akahá'api, ákotimaka akahá'a kámokenoyeopi, ipihíkapihiko, ikétatahevxapapu kirikópoti ipú'ine poké'e ukeâti xoko piríkatana, yexókoatihiko ákoyeane omótokea íkameokono emo'u Itukó'oviti —kíxovokoxoane.

¹²Úkeane pihohíko ne íhikau Jesus koyúhoponea xapa xâne kónokea ikótivexea isóneuke ne pahúnevo koane kuríkoxxoa. ¹³Kópuhikopomaka ndémoniu urúkovoti xoko xâne. Enómaka ka'aríneta ípíhinoke óliu tutíkuke koane koíteovahiko.

Kixoku ivókeovo neko Xuaum Mbátita

Mt 14.1-12; Lk 9.7-9

¹⁴Yane eyékoxxoane Êrodi, enepone nâti, koeku ítuke ne Jesus vo'oku ákoyeane malíka yónoku ne eyekoúti vo'ókuke. Yoko hara koeti yúho po'ínuhiko xâne vo'ókuke:

—Exépukopone ne Xuaum Mbátita ukópea xapa ivokóvoti. Énomone ápeino xunáko nê'e ítúkea ne iyupánevoti ítuke —koénehiko.

¹⁵Kene po'ínuhiko, haramaka kôe:

—Koati porofeta Íliya nê'e, iyukópovotine.

Ina keno'óko po'ínuhiko koêti:

—Koati porófeta nê'e kuteâti koêku neko koyúhotihiko emo'u Itukó'oviti mekúke —koénehiko.

¹⁶Itea kamoáne Êrodi, hara kôe:

—Koati Xuaum Mbátita ne exepúkopone ukópea xapa ivokóvoti, enepone mbáhoe tetúnoyeovo —koéne.

¹⁷Kó'inokeneye isóneu, koati énomone pahukôa namukóponoati ne Xuâum yanekôyoke koane kurikoâti ika'ákovokutike, vo'oku saya'íkoati Xuâum yaneko hu'úxo yeno Filípi, énomea Êrodi iháxoneti Erôdiya. Yoko koati kopo'ínukokoti ne Êrodi yoko Filípi. ¹⁸Vo'oku hara kíxoá Xuâum yanekôyoke: “Yane Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse, ako omótova kéyenopi yeno pe'ínu” kixoâti.

¹⁹Koati yupihóvoti itúkeovo puvone Erôdiya ne Xuaum Mbátita vo'ókuke, koane kahá'ayea Erôdiya koépekea itea akó'oti itâ. ²⁰Vo'oku koati teyoâti Êrodi ne Xuâum. Éxoá itúkeovo koati ponóvoti hóyeno koane sasá'iti, ákoinoke síka koépekeokono. Epó'oxo enepo kamokénoa Êrodi koyúho ne Xuâum, ako exa mani âha itúkea itea usó kóye kámokenoyea.

²¹Po'íke káxe ínixoá Erôdiya unátiyeaku itúkea ne yúmo'ixovone. Koati ikoyuixoti ipúhikope ne Êrodi, kutí'inoke itúkoti êno nikokónoti. Énomonemaka hupíxinoa ne payásotihiko hóyeno pahúkoti natíxokuke, yoko tuti húndaruhiko, yoko po'ínuhiko tutíye ya Ngalíleya. ²²Yane úrukovone ihíne ne Erôdiya hiyokéxoti nonékukehiko. Yupihovó koe ínixeá úhe'ekéa Êrodi yóko'ohiko neko húpiu. Yane hara kíxoá nâti ne ihínexaka: —Yépemanu koêkuti yâha kó'oyene vo'oku mborexópeatimo —kíxoane. ²³Koyúhoamaka iháke Itukó'oviti exókoati itúkeovo koati kaná'uti ne yúho. Hara kíxoá:

—Muhíkovamo itapána meyá koeti apeínonuti yara nandíxoku, kóyeane mo mboréxeopea ne yépemonuke —kíxoane.

²⁴Úkeane pího ne ârunoe xoko êno. Hara kixóponoa:

—Kutimea émbemapaná?

Ina kixôa êno:

—Yépema tuti Xuaum Mbátita —kíxoane.

²⁵Énomone yaneko ókoku ôra, kayú koépone éhakopeovo xokóyoke ne nâti há'axaka, ina kixôa:

—Ngaha'âti ne tuti Xuaum Mbátita kó'oyenene utókuke —kíxoane.

²⁶Yupihovó koéne ikáxu'iyea okóvo ne nâti. Itea vo'oku koyúhoyeane poréxeamo koêkuti épemone, ihákeikomaka Itukó'oviti koyúhoyea, yoko vo'ókukehikomaka ne húpiu kamoâti, ene ákoino akáha'a káyukopea neko yúho. ²⁷Yane ako iká'akarixapu, pahúkone koepékoati ne Xuâum. Pahúkoanemaka ómeokono xoko ihínexaka ne tuti Xuâum. Úkeane pího ne húndaru ika'ákovokutike. Yane tetúnoane, ²⁸ina omopêa tûti utókuke, ina porexóponoa neko ârunoe. Yane kuríkoponoane xoko êno. ²⁹Ehá'axo eyékoaxa íhikauhiko Xuâum, píhóne veyóponea ne múyo ina ekoxóponoahiko.

Kohiyákoa Jesus nika neko êno xâne

Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Xu 6.1-14

³⁰Yaneko kayukópovohiko xoko Jesus neko páhoe koyúhoyea emó'u xapa xâne, heú kixópahiko koyúhopinoa koêku neko ítuke koánemaka kíxoaku íhikaxea. ³¹Ina kixôa Jesus:

—Yókonenoe, vámamikapanavo xoko ákoyeaku xâne —kíxoane.

Yoko koati yupihóvati êno xâne xokóyoke. Koeku pihópea po'ínuhiko, koane símea po'ínuhiko. Koatine kóye. Muhíkova níkea ne evo Jesus, ako omótova vo'ókuke neko êno xâne.

³²Yane ivú'ixone vatéke ne evo Jesus yonoti xoko ákoyeaku xâne. Yoko aínovonehiko koeku píhea. ³³Itea êno xâne noiké'exopati pihoné'ehiko. Exó kíxoahiko ítúkeovo evo Jesus. Hukinóvoti éhahikeovohiko huse'ó kixoâti xê'o neko mar, ukeâti uhá koêti neko pitivókohiko. Yane inuxó koéne símohikea tumúneke símea evo Jesus. ³⁴Evesékeane vatéke ne Jesus, noíxoane neko êno xâne. Yane yupihovó koéne kóseanayea, vo'oku kutí kó'iyeahiko su'úso ákoti koyonoâti. Yane turíxovone íhikaxea. Ako tôpi íhikaxoake.

³⁵Kiyoné'e káxe, ahí'okovone Jesus ne íhikauhiko. Hara kíxoá:

—Ako apêti yara vóvoheixoku epó'oxo kiyóne káxe. ³⁶Mani únati pehukápavo pihópea ra xanéhiko motovâti vanéxoepa kali níka yâtikeneye, koêkuti vekópoku xapa ko'óvokuti koane xapa kali ipuxóvokuti —kíxoane.

³⁷Itea hara kíxovokoxoa Jesus:

—Itínenoe parexâ níka.

Ina kixôa íhikauhiko:

—Mani konókoti uti êno tiúketi, ovâti pi'âti séndu káxe ko'ítuke xâne, ínani omotóva vanéxinoa uti pâum níkaxeake úti.

³⁸Ina kixovókoxopamaka Jesus:

—Ná'íkopo yé'aye pâum yâyeke? Neíxapana —kíxoane.

Exoânehiko yé'akeye, ina etó'okopo Jesus ápeyea singu koeti pâum yoko pi'âti hôe. ³⁹Yane pahúkoane Jesus ho'uxó ho'uxo kó'iyea ivátahikea ne xanéhiko xapa uhé'ekoti kálihunoe ngaráma. ⁴⁰Yane heú koéne ivátahikea ho'uxó ho'uxo koêti. Êno ho'úxovoku póhuti séndu, koane enómaka ho'úxovoku sinkoenta koêti. ⁴¹Ina veyôa Jesus neko singu koeti pâum yóko'o ne pi'âti hôe, ina komômo vanúke ikoró'ixinovoti Itukó'oviti vo'ókuke ne nikokónoti. Yane ina hono'ékexoa ne pâum koane pôrekexea ne íhikauhiko. Koane íhikauhiko, pôrekexoamaka ne xanéhiko. Yane ínamaka hono'ékexoa Jesus ne pi'âti hôe xapákuke heú koeti xâne. ⁴²Uhá koéhiko níkea koane imátaxeovohiko. ⁴³Ina itixópa íhikauhiko Jesus neko itátanehiko pâum yoko hôe haxâti, kopúhikopoikomaka nduse koeti sésta. ⁴⁴Yoko singu koe mili hóyeno nikoâti neko pâum.

Koeku Jesus yóno inúkuke úne

Mt 14.22-33; Xu 6.15-21

⁴⁵Koati ikénepoke nekôyo, pahúkopa Jesus ne íhikauhiko ivú'ixoepa vatéke, koane inúxopinoa yonópotihiko Mbetâsáida poixô'oke neko mar, koêkuiko pahúkoepa Jesus pihópea neko êno xâne. ⁴⁶Pihopónehiko, ina pího ne Jesus ouke neko kali mopôî itukóponoti orásaum. ⁴⁷Yaneko yotixóne, kukúkeke mar óvoheixoiko ne vatéke ivú'e neko íhikauhiko. Kene Jesus, óvaikone póhuxeovo xoko óvoheixoku. ⁴⁸Noixoâne Jesus ne íhikauhiko kóxuna'ixeovo ívirikea vatékene, koane ákoyea píha tumúne vo'oku ihunóvoti, pihínoane. Yoko mâturukatane. Yonó koéne inúkuke úne ne Jesus kaha'âti anú'ukeahiko. ⁴⁹Noixoâne íhikauhiko neko yonoti inúkuke úne, íkutixanehiko ípíkoti. Yane yaíkexonehiko. ⁵⁰Koati konóko'iti noixoânehiko. Itea hara kíxovokoxoa Jesus: —Aúhepeponenoe iséneu, undíneye, hákonoe píke —kíxovokoxoane. ⁵¹Ina evesé'uxopa Jesus kúveuke ne vatékene, yane xanepoâtinehiko. Má koépone neko xúnati ihunóvoti. Yupíhova iyúpaxeova íhikauhiko. ⁵²Koáhati akó'otihiko imihé'akina isóneu ne po'i iyupánevoti ítuke Jesus kohiyákoa neko singu koeti pâum, vo'oku títiu kóyeyeahiko omíxone.

Jesus ya Njenezâre

Mt 14.34-36

⁵³Taru'úxoane neko mar, enepo simoné'ehiko poké'exa Njenezâre, ikâ'akoane ne vatéke xe'ókuke ne úne. ⁵⁴Koeku evésekeahiko, exó kíxópononehiko Jesus ne xanéhiko. ⁵⁵Yane éhahikovo ya heú koeti ipuxóvokutihiko yaneko poké'e veyopónoati ne ka'aríneta, ixané kixoâti pouke ómeahiko xoko Jesus, koêkuti eyékoxeakuhiko óvea ne Jesus. ⁵⁶Koane koêkuti vékoku ne Jesus ya kálíhunoe ipuxóvokuti, koáne ya pitivókohiko, yoko xapa ko'óvokuti ya mêum, omínokono ka'aríneta ya none ovokúti, koane épemeokono Jesus yusíkea pohu sipohí kíxeokono heve ípovo. Yoko heú koeti sipóheati, unátipo.

Koyúhoa Jesus koêku ne hó'e júdeuhiko

Mt 15.1-9

7 ¹Ápe farízeu yoko éskiriba, enepohikone teyonéti hó'eke júdeu ukeâti Njeruzálem pihôti xoko Jesus. ²Yoko noíxoanehiko ápeyea íhikau Jesus níkôti ákoti haka kíxoku kipóvo'uxeovo po'ínuhiko júdeu, kuteâti íhikaxoake hó'e.

³Vo'oku enepohikone farízeu yoko uhá koeti po'ínuhiko júdeu, koati yuixóvoti íhikaxoake oxúnoekene, ákoinokehiko nîka ákotike kókoyuse íxa kipóvo'uxeovo inúxotike. ⁴Koánemaka enepo ukopêa mérkaduke, ákomaka nîka ákotike itukâ ne nókone itúkea hó'eke motovâti kasása'ikopeovo. Êno po'ínuhiko koekúti kuteâti kókoyuse kíxea kipó'ikea énovope koane kóhokope êka yoko ihakúti ítuke havâva, [muhíkova ipéna].

⁵Yane hara épemo'iko Jesus ne evo farízeu yoko éskiriba:

—Na koeti ákoino itúka íhikeuhiko ne ihíkavoti kûreinovike voxúnoekene? Vo'oku níkó koéhiko ákoti hakâ ne kixoku kipóvo'uxeovo úti ya hó'e úti.

⁶Ina yumopâ Jesus:

—Koati tokopóvoti neko yuho porofeta Izáiya mekúke ve'ókukenoe, itínoe ikútixapovoti sasá'iti ya po'ínuhiko xâne. Énomone neko yutoéti koêti:

“Enepora xanéhiko, pohu koyuhó kíxoa téyeonu, itea ako malíkanu isóneuhiko. ⁷Koati hokohí kixónuti, ihíkaxotihiko ihíkavoti ainóvoti isoneú kíxone xâne” kôe.

Izáiya 29.13

⁸Ako itíkoake ne páhoenopi Itukó'oviti. Ainovó koe kixoku itúkeovo xâne yara kúveu mêm hekónoe —kíxoane.

⁹Ina kixovókokopamaka Jesus neko evo farízeu yoko éskiriba:

—Koati yahúkotinoe ya kiríki ne ihíkavoti ukeâti xoko Itukó'oviti motovâti hekópi isoneú kixíneake ne ihíkavoti. ¹⁰Vo'oku hara koêti yútoe Muíse, nókone xâne itúkea: “Tiyánoe yá'a yoko yêno” kôe. Ina koe'íkomaka: “Konókoti koépekeokono ne vaheréxoti yuhó'ino há'a itukovo êno” koémaka. ¹¹Itea hara koe íhikexinoe: Enepone tiúketi mani huvó'oxope há'a itukovo êno, motóva xâne koyúhoino há'a yoko êno itúkeovo Korôbaum, tiúketi poréxoke Itukó'oviti. ¹²Yane ákoneikopo okónokoa kátarakea há'a, áko'o itukovo êno. ¹³Yane ákonemaka itúkokonoke ne emo'u Itukó'oviti vo'oku isoneú kixíneake ne ihíkavoti, enepone íhikexoke xanéhiko. Enómaka po'ínuhiko koekúti ítikenoe kuteâti —kíxovokoxoane Jesus.

Úkeaku vaherévokoti

Mt 15.10-20

¹⁴Ina ihaxíhikopamaka Jesus neko êno xâne. Hara kíxovokoxoa:

—Yakámokenonu uhá ketínoe maka yéxanoe iséneunoa ra yúnzo:

¹⁵Ako ápahuina koekúti urúkovoti xoko xâne motovâti ikópiti'íkea, itea enepone koekúti ipuhíkeati xokóyoke hainápo, énomone ikopíti'íkoa.

¹⁶[Koêkuti kamoâti ra yúnzo, ivávaka] —kíxovokoxoane.

¹⁷Pihopeâne Jesus ne xanéhiko, úrukopovo ovokútike. Yane épemo'ikoane íhikauhiko koeku íhokoake ne yuhómeku. ¹⁸Ina kixovókokoxa Jesus:

—Ákonoekopomaka yéxa kixó'ekone? Ákoikopo yéxanoe ákoyea ápahuina koekúti urúkovoti xoko xâne motovâti ikópiti'íkea? ¹⁹Vo'oku ako úrukapu isóneuke, itea okóvoike yónea ina ipuhíkopomaka —kíxovokoxoane.

Ya kuteâti koêku neko yuho Jesus, iyúseo isóneunoa ne uhá koeti kó'iyevovoku nikokónoti motó'iyeva níkeokono. ²⁰Ina kixovókokopaikomaka:

—Itea enepone ukeâti xoko xâne hainápo, énomoneoxo ikopíti'íkoa. ²¹Vo'oku isóneuke xâne úkea ne váherehiko âha itúkea, kuteâti ikópiti'íkopeovo ya kapinehí kíxea xâne ákoti itukapu koati múxone yoko oméxea koane

koépekea. Kúteanemaka ne aúpu'ikea yêno áko'o itukovo îma, kapíneti ákoti itukapu koati múxone. ²²Ina keno'ókomaka ne ixómoyea ipúpakinoa isóneu kahá'ayea íríkuxea, koane kahá'ayea váherexea ítukeino po'i xâne, koane semékekexea. Kúteanemaka koêku ne ákoyea sayá'ikapeapa ne váhere úhepune múyo vo'oku kahá'ayea sêno, koánemaka ne poé'aino isóneu po'ínuhiko xâne vo'oku íyokeova ítukevo, yoko ikópiti'ikea iha po'ínuhiko xâne, koane kapáyasokopeovo, yoko po'ínuhiko kixoku koésayu'ixea ítukeovo, kuteâti kixoku ítukeovo xâne ákoti isóneu. ²³Heú koêti ra váhere itukeôvoti, aínovo ukeâti isóneuke xâne, yoko énomoneoxo ikopíti'ikoa —kíxovokoxoane.

Sêno ukeâti po'i poké'e

Mt 15.21-28

²⁴Ipuhíkopeane Jesus neko óvoheixoku, pihóne ya poké'e xe'ókuke ne pitivókohiko koéhati Tîru [yoko Sîdom]. Simoáne, ápe ovokútiya úrukovoku. Ako akáha'a ápeyexa exoâti símea, itea ako oxéne ákoyea éxakana. ²⁵Yoko ápe sêno apêti ihíne úroevo ndémoniu. Eyekóxoane sêno símeane Jesus, pihóne xokóyoke. Yane ipuyuké kó'iyeeane nonékuke. ²⁶Yoko haina jûdeu ne sêno, koati seno sirufinísea. ²⁷Ina epêmo Jesus kópuhikopinoa ndémoniu urúkeovoti ihíne. Itea hara kíxoa Jesus:

—Konókoti imátaxeovo inúxotike xe'éxaxapa ne koati ko'óvokuti. Vo'oku ako yusfka véyeokono itátane pâum, nika xe'éxaxapa ne koati ko'óvokuti, ina parexákana ne káliahunoe tamúku.

²⁸Ina yumopâ neko sêno:

—Kaná'uteoxo Unaém. Itea enepone káliahunoe tamúku opékuke mêsa, níkoamaka ne íhone nika kalivónohiko.

²⁹Ina kixopâmaka Jesus:

—Vo'ókuke ra yiúho, ipúhíkopeane ndémoniu ne ihine íti. Motóvane pihépi yóvokuke —kíxoane.

³⁰Yane pihópone neko sêno. Seopóne óvokuke, inú'ikopane ne ihíne tunukúxovoti ípeke. Yoko ipúhíkopeane ndémoniu.

Unatípo neko hóyeno mókere ákotimaka panâpu koyúhoyea

³¹Yane ipúhíkopeane Jesus ne xe'o Tîru. Vekó koépo ya Sîdom. Tarú'uxopamaka ne poké'e iháxoneti Yehí Koeti Pitivóko koeku yonópea ya Mar-na Ngalíleya. ³²Yane ápe xâne omotíhiko hóyeno mókere ákotimaka panâpu koyúhoyea xoko Jesus. Épemohiko Jesus ípihea vô'u tutíkuke ne hóyeno. ³³Yane ahikú kíxoa Jesus xoko ákoyeaku koati xâne, ina ipího vô'u kenókuke neko hóyeno. Yane kaláka'ikomaka vô'u ya hô'o ina ipíhoa nenékuke ne hóyeno, ³⁴ínamaka komômo vanúke xaneâti ínayea ómixekovo koane “Efáta” kíxea. (Yoko “imíhe'akapane” koêti neko emo'úti.)

³⁵Énomone yanê'e, kamópone neko hóyeno. Ákone itopeâti nêne. Ponópovone koyúhoyea.

³⁶Ina ixikó'okoa Jesus ne xanéhiko ákoyea okóyuhua ne koekúti. Itea koeku í'ixiko'o kíxoixea ákoyea okóyuhuahiko, inamá'axone koyuhoâhiko. ³⁷Enephikone xâne eyekóxoati, yupíhova iyúpaxeova koane kó'iyeahiko:
—Imáko yupíhinovo unako ítuke! Ituko kamópea mókere, koane ítoa ponópea koyúhopea ne ákoti okoyúho —koénehiko.

Pí'ape kohíyako nika êno xâne ne Jesus

Mt 15.32-39

8 ¹Yaneko káxehiko ho'íxopinovomaka Jesus ne êne xâne. Yoko ako nikokónoti níkáhiko. Yane ina ihaxíhikoa Jesus ne íhikau, hara kíxovokoxoa:
²—Ngóseanane ra xanéhiko vo'oku ákone níkáhiko. Yoko mopó'apene káxe óvoheixohiko njokóyoke kó'oyene. ³Enepo mbahukápahiko pihópea óvokuke ákoti níka, ikoróhikoatimo hímakati xenékuke. Yoko anéye xapákuke koati ákoti malíka úkeaku.

⁴Ina kixôa íhikauhiko:

—Ná'ikopomo vínixoponea nikokónoti motovâti koímataxeahiko yara mêum ákoti apêti?

⁵Ina kixovókokoxopamaka Jesus:

—Ná'ikopo yé'aye pâum apêti yâyeke?

—Seti kôe —kíxoane íhikauhiko.

⁶Yane pahúkoane Jesus ivátahikea poké'eke ne xanéhiko, ina veyôa ne seti koeti pâum, ina ikoró'ixovo xoko Itukó'oviti.

Yane honó'ekexoane, ina porekéxoa ne íhikauhiko. Koane íhikauhiko, pôrekexoamaka neko xâne. ⁷Ápemaka kali ye'á koeti kálíhunoe hôe. Yane íkoro'ixinovamaka Jesus xoko Itukó'oviti ina pahukôa neko íhikauhiko pôrekexea ne xanéhiko. ⁸Heú kôe neko xanéhiko níkea koane imátaxeovohiko. Ina itixópa íhikauhiko Jesus neko itátanehiko nikokónoti haxâti, kopúhikopoikomaka seti koeti sésta. ⁹Yoko itóponomea koaturu koeti mili hóyeno yanekôyo. Yane ina pahukópa Jesus pihópea neko xanéhiko.

¹⁰Kene Jesus yoko íhikauhiko, ivu'íxopo vatéke yonópoti poké'e koéhati Ndaumanúta.

Epêmo Jesus iyupánevoti ukeâti vanúke ne farizeuhiko

Mt 12.39, 16.1-4

¹¹Ápehiko farízeu, enepone teyonéti hó'eke jûdeu, yuhó'ixoponoti Jesus, oposí'okovati. Koati kaha'aínoatihiko pahúkeovo ya yumópopo, épeminoake ítúkea iyupánevoti hoénaxovope ítúkeovo xoko Itukó'oviti úkea ne xunáko.

¹²Yupíhova ikótivexea Jesus isóneuke, xaneâti ínayea ómixekovo ina kôe:

—Na koeti épemino kahá'ayea noíxea iyupánevoti ra xanéhiko apêti yara káxehiko símokune úti kó'oyene? Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Ákomo ápahuina iyupánevoti noíxone índukeino —koéne.

¹³Yane kurí kíxoanehiko Jesus. Ivu'íxopo vatéke, pihópoti poixô'oke neko mar.

Íhokoa Jesus kohiyákopeti ne kixoku itúkeovo farízeu yoko Êrodi
Mt 16.5-12

¹⁴Yoko notú koene okóvo ómea po'i pâum ne íhikauhiko Jesus. Pohu poéha koxe'u pâum vatékenake, koékune, ako po'ínu. ¹⁵Ina ihíkaxoa Jesus ne íhikau, hara kíxovokoxoa:

—Neíxapunoe, yokóhiyanavao ne kutí koeti kohiyákopeti pâum, ánahixope farízeuhiko yoko Êrodi —kíxovokoxoane.

¹⁶Yane turíxovone yúho'ixeokoko ne íhikau Jesus vo'ókuke ne yúho. Hara kixókoko:

—Koaímea vo'oku ákoyea pâum vómone kó'inoneye yúho —kixókokohiko.

¹⁷Yoko exó kíxea Jesus koêku ne isóneuhiko. Hukínóvoti kíxovokoxea:

—Na koeti ixómoino yího'ixokoko vo'oku ákoyea pâum yómonenoe?

Ávonoé yéxina iséneu? Koane ávomaka yéxanoé koêku ne yúnzo? Imáko tiú'ino iséneunoe! ¹⁸Ápe yúke itea ako koati ínixi. Ápemaka kîno itea ako koati kémi. Ákonenoe puyákapanapa yokóvo ¹⁹yé'akeye sésta puhí koeti itátane haxa nikokónoti ítxeponenoe, enepo nzono'ékexoa neko singu koeti pâum xapa singu koeti mili xâne?

Ina kixoáhiko:

—Nduse kôe.

²⁰Ina kixovókokoxopamaka Jesus:

—Kúteanemaka koêku nzono'ékexoa neko seti koeti pâum xapákuke neko koaturu koeti mili xâne, námaka yé'aye sésta kepúhiupo yane itátane haxa nikokónoti?

Ina yumopâhiko:

—Seti kôe

²¹Ina kixovókokoxopamaka Jesus:

—Kóyeaneanemea ávoyea yéxinanoé iséneu? —koéne.

Koitóva Jesus ne komítiti íhae Mbetásaida

²²Yane simónehiko ya Mbetásaida, kali ipuxóvokuti. Ina apê xâne omoti hóyeno komítiti xoko Jesus, epemoâtihiko ípihea vô'u tutíkuke neko komítiti. ²³Yane namú kíxeane Jesus vô'u ne hóyeno hirikôa meúkeke yane ipuxóvokuti, ina ipiho hô'o ukékuke ne hóyeno koane ípiheamaka vô'u tutíkuke. Yane hara kíxoa:

—Ápe koêkuti ínixene?

²⁴Ina komomâ hóyeno koane turíxeovone ínixopea. Hara kôe:

—Íninjo xanéhiko yonôti, itea kutí kó'inonu xuve tikóti —kíxoane.

²⁵Ina ipíhopamaka Jesus ne vô'u ukékuke neko hóyeno. Yane turíxovone unátipea ínixopea. Koati unatípotine, koane ínixopea uhá koêti. ²⁶Ina pahukôa Jesus ponó koépea óvokuke ákoti vekapâ ne ipuxóvokuti.

Koyuhôa Pêturu itúkeovo páhoe Itukó'oviti koíteovovi ne Jesus

Mt 16.13-20; Lk 9.18-21

²⁷Yane pihóne Jesus yoko íhikauhiko xapa kálihunoee ipuxónvokuti ovoti xe'lo Sezâreya, enepone pitivóko óvoku Filípi pahúkea. Ya xenékuke, hara kíxovokoxoa Jesus ne íhikauhiko:

—Kutimea íkutixanu ra xanéhiko?

²⁸Ina yumopâ íhikauhiko:

—Ápe koyúhoti itíkivo Xuaum Mbátita iyukópovone. Kene po'ínuhiko, koyúhoa itíkivo Íliya iyukópovone. Kane po'ínuhiko koyúhoa itíkivo porófeta koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke iyukópovone —kíxoane.

²⁹—Kene itínoe, kuti keyúho indúkeova?

Ina kixôa Pêturu:

—Iti Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne —kíxoane.

³⁰Ina ixikó'okoahiko Jesus ákoyea xâne koyúhoinoake nê'e.

Koyuhôa Jesus ivókeovomo yoko ukópeamo xapa ivokóvoti

Mt 16.21-23; Lk 9.22

³¹Ina turixóvo íhikaxea Jesus ne íhikauhiko. Hara kíxovokoxoa:

—Konókotimo yupíheovo ngoítovoneovo kotíveti, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. Ákomo akútíponu ne tutíhiko viyéno jûdeu, koánemaka ne payásotihiko sasedóti inuxínoti xanena úti hó'eke, yóko'o ne íhíkaxotihiko yútoe Muíse, enepohikone éskiriba. Koepékonutihikomo itea ya mopó'apeke káxe ikéne, enjepúkopotinemo ungópea xapa ivokóvoti —kíxovokoxoane.

³²Koati kouhápu'ikinoati Jesus kixókonokumo. Yane ahikú kíxoane Pêturu, ina kixôa ákoyea yusíka kó'iyeaneye kuteâti koêku ne yúho. ³³Ina inonéxinova Jesus ne íhikauhiko koane sayá'íkea Pêturu. Hara kíxoa:

—Yahíkuxipunu Satanaé! Vo'oku haina ukeâti xoko Itukó'oviti ne iséneu, itea koati kuteâti kixoku ko'ísoneuyea xâne yara kúveu mêum —kíxoane.

Nókone kó'iyea ne hokoti Jesus

Mt 16.24-28; Lk 9.23-27

³⁴Yane ítaikoane Jesus neko êno xâne koánemaka ne íhikauhiko ahí'okeovaxo ina kixovókoaxo:

—Enepone kahá'ati hókeonu, ako yusíka yuíxeovo kouíhepekea kóyeku yara kúveu mêum. Konókoti hókeonu ya usó koyêti inonexinovo tiú'iti koekúti, kuteâti koeku xâne koinópoti kurúhuna iyonókonone xoko kurúhuxokonoku. Yane kená'akane ingéneke. ³⁵Vo'oku enepone xâne yuixóvoti kouíhepekea kóyeku yara kúveu mêum, evókoatimo ne mani unako koépoku xoko Itukó'oviti. Itea enepone xâne usó koyêti évokea úhepeko kóyeku yara kúveu mêum vo'ónguke epó'oxo vo'ókuke ne inámati íhíkavoti yúnzo, énomonemo unatí koépoku xoko Itukó'oviti.

³⁶Kutí'ikopo itópoino xâne usó kó'iyea apeínoati yara kúveu mêmum itea evókoti mani unako koépoku xoko Itukó'oviti? ³⁷Ápeikopomea koekúti yara kúveu mêmum motovâti ko'ésa'iyea mani unako koépoku xoko Itukó'oviti? ³⁸Yoko koêkuti teinónuti koane teinoâti ra emó'um nonékuke xâne kûrivokoevo ákoti opoéha isóneu ikéneke Itukó'oviti, enepohikone vaheréxotimaka kióxku itúkeovo, simóvotimo káxe ndeínoakumo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. Koati énomonemakamo ngíxoaneyehiko yaneko káxe ngayukápapu enepo naixápakananemaka indúkeovo hána'iti ihayú'iti kuteâti koeku Itukó'oviti Nzá'a, koêkumaka xanépeonuhiko sasá'iti ánju, enepone ovóxehiko Itukó'oviti ukeâti vanúke —kíxovokoxoane.

9 ¹Ina kixovókokxopaikomaka Jesus:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Anéye xepákukenoe ávotimo ivakápu koeku ávoyea naixa xunákomo natíxea Itukó'oviti xapa xâne.

Ipokóvo koeku Jesus nonékuke evo Pêturu

Mt 17.1-8; Lk 9.28-36

²Sei koe káxe ikénepo, xânea Jesus ne Pêturu, Teáku yoko Xuâum oúke koati hána'iti mopô. Áinovonehiko, ako po'i xâne kapákuke, ina ipokóvo koêku ne Jesus nonékukehiko. ³Enepone ípovo Jesus ú'uhabi kóyene koane hóhopu-hóhopu kóyene. Ako kipóheoti yara kúveu mêmum iotâti kohópu'ikea ne kipóhiu kuteâti hopú'iyea neko ípovo. ⁴Yane apé kó'inoane Íliya yoko Muíse, enepohikone koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke yuhó'ixotihiko Jesus. ⁵Ina kôe ne Pêturu:

—Íhikaxotí, koati únati vápeyea yâye. Poéhane vitúkinopinoe hú koêti mopo'âti kálíhunoe péti. Poéhamo ítike, koane poéhamo ítuke Muíse koane poéhamo ítuke Íliya.

⁶Itea mayane koyuhohí koêti ne Pêturu. Akó'oti koati éxea mani yúho vo'oku yupíheovohiko píkea. ⁷Yane apé koene kapási rama'úxoatihiko koane emo'úti inu'íxoati xapákuke ne kapási. Hara kôe:

—Énomone Nje'éxa rá'a ákoti omotóva ongóvo. Yakámokenoyinoe yúho —koéne.

⁸Ina noiméxo ne íhikau Jesus xêrerekuke itea áko'oponehiko ne po'i noíxonemeku. Poéhapoane Jesus noíxo.

Yuhu Jesus koeku Íliya

Mt 17.9-13

⁹Koeku ukópea oúkeke ne hána'iti mopô, hara kíxoá Jesus íxíko'okeahiko ne íhikauhiko:

—Hácoxovo keyuhoânoe ne neíxone njokóyoke, imókonemo simapúne káxe enjépkopeakumo ungópea xapa ivokóvoti, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne —kíxoanehiko.

¹⁰Koáne, itúkoahiko neko yuhó'inoa Jesus. Ako okóyuhohiko, itea yúho'ixopokoko kaha'âti éxea kixó'ekone ne yuhu Jesus, enepone

“enjëpukopeakumo ungópea xapa ivokóvoti” koëti. ¹¹Ina kixohíko Jesus neko íhikau:

—Ná'íkopo koeti koyúhoinoa íhikaxoti yútoe Muíse, enepohikone éskiriba, kónokea itúkeovo Íliya inuxómo símea?

¹²Ina yumopâ Jesus:

—Kaná'uteoxo símea ne Íliya inúxotike kóyuseyeh uhá koëti. Itea na kó'inoaye iséneu ne emo'u Itukó'oviti koyúhoinoake kónokea enó'iyeamo koítoponeovo kotíveti ne íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne koane yupíheovomo púveovokono? ¹³Koati ngxópitinoe símeane ne Íliya, epó'oxo itúkoa xanéhiko uhá koëti ne áha kíxea kuteátimaka koeku yutóxeovo emó'uke Itukó'oviti mekúke —kíxovokoxoane Jesus.^a

Koitóva Jesus ne homoêhou úroevo ndémoniu

Mt 17.14-21; Lk 9.37-43

¹⁴Ya koeku káyukopeovohiko evo Jesus xapákuke neko po'ínuhiko íhikau, noíxonehiko koâti ákoti yumaxápu xâne yakuku-yakukú kixeâti ne íhikauhiko ixómoti yumopókoko, koánemaka ne éskiribahiko, enepone íhíkaxoti yútoe Muíse. ¹⁵Noixóne Jesus neko êno xâne, iyúpaxovohiko ina ehahíkinova yúhoikoponea. ¹⁶Yane hara kíxoa Jesus ne éskiribahiko:

—Na koeti ixómoino yimópokokonoe? —kíxoane.

¹⁷Yane apé koéne kixoti Jesus xapákuke neko êno xâne:

—Íhikaxotí, omândi ne nje'éxa xikóyoke. Ako okóyuhu vo'oku urúkovati ndémoniu. ¹⁸Koêkuti óvoku enepo komohêa ndémoniu, íkorokoa poké'eke. Yane puvahíxotine pâho koane ínayea ngarútutukexo ôe koane muyá'iyea koxé'u. Êmbemoane ne íhikeuhiko kópuhikopea itea ako íta.

¹⁹Ina kôe ne Jesus:

—Imáko itúkinovo tiú'iti kutípea ra xanéhiko yara káxehiko kó'oyene! Ná'íkopomeamo nzunóko óvonzeixea xepákukeno? Ná'íkopomeamo nzuhóko índea ákoyeanoe yakútiponu? Yámane yâkeneye ne homoêhou —kíxoane.

²⁰Ina omâhiko xoko Jesus. Ehá'axo noixo Jesus neko homoêhou, ako íyuhixa ndémoniu koyúyu'okea. Yane íkorokovone neko homoêhou poké'eke koane kohókororokexoovo poké'eke koane puváhixea páho.

²¹Ina kixôa Jesus há'a ne homoêhou:

—Na yé'aneye xoénae koéneye ra xi'íxa?

Ina yumopâ neko hóyeno:

—Ukeátine kalihâ'iko. ²²Enóne kúriukeyea yúku koane kúrino'ekea úne kaha'âti koépekea. Itea enepo itêa kéttivoa, yokóseanavi, hivá'axavi —kíxoane.

²³Ina kixôa Jesus:

^a9.13 Enepone “Íliya” koëti, yokómoma xoko Máteu 17.11-13 xoko koyúhovoku itúkeovo Xuaum Mbátita kixó'eko ne Íliya koëti.

—Yépemonuikomaka índea ngoíteova? Enepone xâne kuvovónuti, uhauhá kôe kouóokinokonoa —kíxoane.

²⁴Yane kóhonokone emó'u ne ha'a homoêhou. Hara kíxoa:

—Nguvónopi, itea kirí'uxinanu nguveovoepexo —kíxoane.

²⁵Noixoâne Jesus éhahikeovo ne xanéhiko xokóyoqe, sayá'ikoa ne ndémoniu. Hara kíxoa:

—Iti ndémoniu mokeréxoti xâne konae ákoti ikayúhaxa, mbahúkopi ipíhikopi ra homoêhou, koane hákone keyukópinova —kíxoane.

²⁶Ina vaúko ne ndémoniu xaneâti koati xúnati koyúyu'okea ne homoêhou koeku ipúhikopea. Yane kutí koéne ivokóvotine ne homoêhou ipuhíkopeane ne ndémoniu. Énomone enó'ino xâne “ivókovone nê'e” kixoâti. ²⁷Itea namú kixeane vò'u Jesus huvo'óxoá exépukeopea. Yane exépukepone ne homoêhou.

²⁸Ikénépoke, enepo urúkópovone ovokútike ne evo Jesus, yoko ainóvotinehiko, hara kíxoa íhikauhiko:

—Námea koeti ákoino víta kópuhíkopea úti ne ndémoniu?

²⁹Ina yumopâ Jesus:

—Enepora kó'iyevoku ndémoniu, ako kopúhikopati ákoti itukapu ya orásaum [yoko jejuá kó'iyea] —kíxovokoxoane.

Koyuhópamaka Jesus ivókeovomo yoko exépukeopeamo

Mt 17.22-23; Lk 9.43-45

³⁰Ina ukopóno ne evo Jesus. Ngalfleyake vekópo, itea akó'oti akahá'a Jesus éxeokono óvoheixoku ³¹vo'oku kahá'ayea íhikaxeako íhikauhiko. Yane hara kíxovokoxoane:

—Nguri'ókokonotinememo xunako xanéhiko, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, yane ínamo kaepékanuhiko, itea mopó'apeke káxe ikénépo, enjepúkópotinemo ungópea xapa ivokóvoti —kíxovokoxoane.

³²Itea ako éxina isóneu íhikauhiko Jesus neko yúho koane píkoahiko épemo'ikea.

Kixoku itúkeovo ne ínixone Itukó'oviti itúkeovo koati payásoti

Mt 18.1-5; Lk 9.46-48

³³Ina seopâmaka evo Jesus ne pítivokona Kafanáum. Koeku seópea óvokuke ina kixovókoxxoa Jesus ne íhikauhiko:

—Na koeti yimópinokokonoe xenékuke?

³⁴Itea ako yumápahiko, yunukú koénehiko vo'oku kahá'ayea éxea itukóvotiye ne koati payásoti xapákuke yumópinokokoke xenékuke. ³⁵Yane ivátakone Jesus koane iháxihikea ne nduse koeti íhikau ahí'okeovaxo, ina kixovókoxxoa:

—Enepone kahá'ati itúkeovo koati payásoti ya uhá koêti, konókoti ikálihuvopeovo yoko itúkeovo ovoxe uhá koêti —kíxovokoxoane.

³⁶Yane ina hiriko kalivôno ne Jesus nonékukehiko koáne nú'uxea koeku kó'iyea:

³⁷—Itukovo apêti kalivôno kuteâti ra kalivôno yâye njokóyoke, koêkuti itukínoati únati vo'ónguke, undímaka kixóneye. Yoko koêkuti ikxónutineye, haina ûndi kixóneye itea enepone Pahukónuti yara kúevu mêm kixóneye —kíxovokoxoane.

Ako omótova ápeyea xâne púvone úti

Lk 9.49-50

³⁸Ina kixôa Xuâum:

—Ihikaxotí, ápe hóyeno noíxone úti kopúhikopotí ndémoniu ya ihéke, itea sayá'ikoa úti vo'oku ákoyea itúkapu xáneheixone úti.

³⁹Ina kixôa Jesus:

—Hákonoeni seya'ikoa, vo'oku ako xâne itúkoti iyupánevoti ya inzáke koyúhotimo ákoyea aúnanandi ikénepoke. ⁴⁰Enepone xâne ákoti akapá'avi, koati huvo'óxoviti nê'e. ⁴¹Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Enepone xâne porexópitinoe enovópeti puhí koeti úne ya inzáke vo'oku itíkivo hokónuti, ákomo kalfhuina évokea námoepo xoko Itukó'oviti vo'ókuke —kíxovokoxoane Jesus.

Koímaiti pôreu ne váhere kixovókuti

Mt 18.6-9; Lk 17.1-2

⁴²Ina kixovókokoxopamaka Jesus:

—Enepo áva xâne vaheréxoti ítuke, itávokinoko hókeonu ne póhuti xapákuke ra kálíhunoe kutipónuti, yusikóneni iká'akeokono êno pú'iti mopôí anúkuke tumúneke koésayu'ixea isóneu po'i xâne, ínani kuriná'ekakana úneke ya mar maka hákone koesáyu'ixea isóneu. ⁴³Enepo itukapu ved'u váherexino ítike, yusikóneni titúki motovâti ákoyea váherexa ítike. Mani unatíne ákoyea poixo'o ved'u yenópi vanúke, yaneko usokó kó'iyea ved'u itea yenópoti ipihóponovokutike xapa yúku ákotinemo ípukeovoku, [⁴⁴óvokumaka kanêti ixómoti níko muyôti yoko yúku ákotinemo ípukeovoku.] ⁴⁵Koáne, enepo itukapu hívi váherexino ítike yusikóneni titúki motovâti ákoyea váherexa ítike. Unatíne ákoyea poixo'o hívi yenópi vanúke yaneko usokó kó'iyea hívi itea kirikópokonoti ipihóponovokutike, [⁴⁶óvoku kanêti ixómoti níko muyôti yoko yúku ákotinemo ípukeovoku.] ⁴⁷Enepomaka itukapu yúke váherexino ítike, yusikóneni meréki, motovâti ákoyea váherexa ítike. Unatíne yenópi natíxokuke Itukó'oviti ya vanúke ákoti poixo'o yúke, yaneko usokó kó'iyea yúke itea kirikópokonoti ipihóponovokutike, ⁴⁸óvoku kanêti ixómoti níko muyôti yoko yúku ákotinemo ípukeovoku —kíxovokoane Jesus exókoatihiko kónokea ákoyea íyuhixapapu sayá'ikopeovahiko ne váhere ítuke.

⁴⁹Ina kixovókokoxopaikomaka Jesus:

—Vo'oku uhá ketínoe, konókoti víki tiú'itike koekúti kuteâti koeku tiveko yúku, maka itíkapune kuteâti únati ánahi nikokónoti kuteâti koeku yúki. ⁵⁰Koati únati koekúti ne yúki itea enepo auké'e taú'iko, ákone oxéne aúkopinokono

taú'iko. Hane yákoeneye kuteâti koeku koâti únati yúki kouhékoti xánena, koane aúhepeinokokomaka iséneu ákoti yakapákaka —kíxovokoxoane Jesus.

Koeku kuríkoti yêno

Mt 19.1-12; Lk 16.18

10 ¹Úkeane pího ne Jesus ya Njúdeya poixô'oke húveona Njôrdaum. Ho'úxopinovamaka êne xâne. Yane íhikaxoanemaka Jesus kuteâti kixoku itúkeovo ho'uxínova êno xâne. ²Ina ahi'ókovomaka Jesus ne farízeuhiko, enepone yuixóvoti hókea yútoe Muíse, koane épemo'ikeahiko, kaha'aínoati pahúkeovo ya yumópope. Hara kíxoahiko:
—Motóva kuríkea yêno ne hóyeno?

³Ina yumopâ Jesus:

—Ná'ikopo kó'eye páhoe Muíse itúkeokono ya yútoeke?

⁴Ina yumopâhiko:

—Poréxoá Muíse ápeyeya koyuhópeti kotuyôpoti íha itúkeovo koyenókokotihiko motovâti kuríkea yêno ne hóyeno —kíxoanehiko.

⁵Ina kixovócoxopamaka Jesus:

—Yutóxinoake Muíse nê'e vo'oku tiú'ikonoe yomíxone. ⁶Itea inâ apê ra mêum, itúkoa Itukó'oviti ne pi'âti, hóyeno yoko sêno. ⁷Énomone kuríkino há'a yoko êno ne koyénoti [motovâti komúxoneyea yêno]. ⁸Yane koati póhupotine ne pi'âti.

Ákonemo apí'a. Koati póhupotine. ⁹Koeku koyúhoyea Itukó'oviti poéhapeane ne pi'âti, ako yusíka ápeyeya xâne haxakópati —kíxovokoxoane Jesus.

¹⁰Koeku seópeahiko óvokuke, épemo'ikopo Jesus ne íhikauhiko koêku ne yuhómeku. ¹¹Ina kixovócoxoa Jesus:

—Enepone kuríkoti yêno ina okoyénopomaka po'i sêno, ya xoko Itukó'oviti koati aupú'ikoati ne inúxoti yêno. ¹²Kúteanemaka xoko sêno kuríkoti íma, enepo oko'ímapo po'i hóyeno, ya xoko Itukó'oviti koati aupú'ikoati ne inúxoti íma —kíxovokoxoane Jesus.

Epemínoa Jesus ne kalivónohiko unako koêku xoko Itukó'oviti

Mt 19.13-15; Lk 18.15-17

¹³Yane ápe xâne omotíhiko kalivóno xoko Jesus motovâti ípihea vô'u tutí'kuke, itea sayá'ikoa íhikauhiko Jesus. ¹⁴Noixoâne Jesus, yupíhova ákoyea aúhepe isóneunoa. Hara kíxovokoxo íhikau:

—Síkeane kenó'okea ne kálíhunoe kalivóno njokóyoke. Hako seya'íkua, vo'oku kuteâti koeku usó kóyeyea kenó'okinonu rá'a, énomonemaka kónoko kó'iyeaneye ne xâne yonópoti natíxokuke Itukó'oviti. ¹⁵Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Enepone ákoti akahá'a íkutipasikeovo kalivóno ya usó kóyeyea kenó'okinonu, ákomo kalíhuina yonópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke —kíxovokoxoane.

¹⁶Ina namukoâhiko Jesus neko kalivónohiko, koane ípihea vô'u tutí'kuke epemínoati unako koêku xoko Itukó'oviti.

Inámatiko hóyeno iríku

Mt 19.16-30; Lk 18.18-30; 1 Tm 6.6-10; Tk 5.1

¹⁷Koeku ukóponea ne evo Jesus apé koene hóyeno ehakínovati. Ipuuyuké koéne nonékuke Jesus ina kixôa:

—Ihikaxotí, iti koati únati. Kutimea ngónoko indúkea motovâti ómbea xoko Itukó'oviti ákotinemo hunókoku?

¹⁸Ina kixôa Jesus:

—Yéxoakopomea kixó'ekone yiúho keyuhónumeku indúkeovo únati? Vo'oku ako po'i únati ákoti itukapu Itukó'oviti. ¹⁹Yéxo ne páhoenokono xâne itúkea yútoeke Muíse, enepone koêti: “Hako kepéko. Hako yaupú'iko po'i xâne kepiné'yiti yêno. Hako yomêxo. Hákomaka itikóheo koeku po'i xâne. Hako simikíkixino po'i xâne, yoko tiya yá'a koane yêno” koêti —kíxoane Jesus.

²⁰Ina kêe ne hóyeno:

—Ihikaxotí, heú ngíxoá indúkea nê'e ukeátine ngalivónoxoiko —koéne.

²¹Yane pono-ponó kixínoane úke Jesus xaneâti ákoyea omótovoa okóvo, ina kixôa:

—Poéhaiko koekúti nékone itíki. Yakávaneponea uhá koêti ne apeínopiti, ina perekéxa xâne ákoti apeínoati ne ésa'i. Yane apêtimo apeínopiti vanúkeke, ina kina'áka ingéneke hékinu —kíxoane.

²²Itea ako aúhepea isóneunoa neko yuhó'inokono. Yupihovó kêe isóne'ekeovo koeku pihópea kama'âti neko êno apeínoati.

²³Ina komomâhiko Jesus ne íhikauhiko koane kíxovokoxea:

—Imáko itúkinovo tiú'iti yonópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke ne xâne iríku —kíxovokoxoane

²⁴Iyúpaxeova íhikauhiko neko yúho. Yane káyukopinoma Jesus kíxovokoxea:

—Itínoe kutí ngíxone nje'éxaxapa, koati tiú'itimo yonópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke ne xâne [kuvóvoti ênoti apeínoati]. ²⁵Ako'óneni oríko vékea kámelu xoko kali ihínone tópe uhe'ókopeti, yane yonópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke ne xâne iríku —kíxovokoxoane.

²⁶Yupihovó koéneoxo iyúpaxeova íhikauhiko ne yuho Jesus koane kíxeokoko: —Kutí'ikopomeamo motovâ itúkeovo koítovone Itukó'oviti koane yonópea xokóyoqe? —kixókokone.

²⁷Yane pono-ponó kixínoane úke Jesus koane kíxovokoxea:

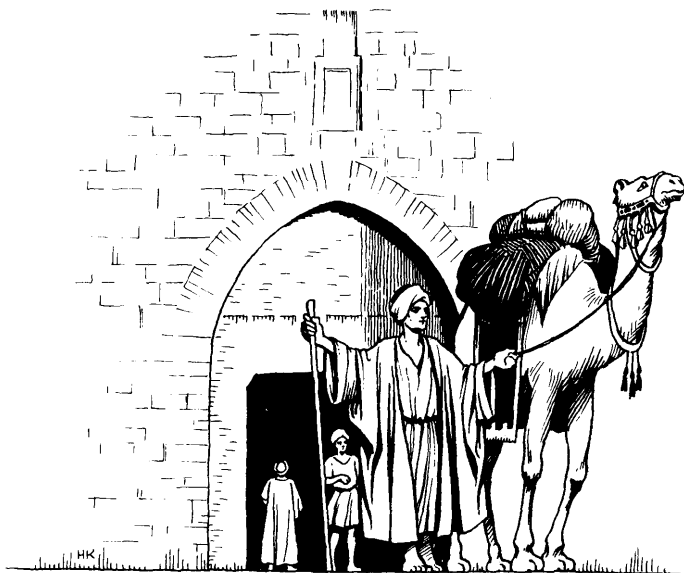
—Enepepe ínixone xâne itúkeovo yupihóvoti tiú'iko, ako átiu'i xoko Itukó'oviti, vo'oku ako ápahuina koekúti ákoti itâ itúkea ne Itukó'oviti.

²⁸Ina kixôa Pêteru:

—Kurí kíxoá úti ne uhá koeti koekúti koeku hókeopi úti.

²⁹Ina yumopâ Jesus:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Ako ápahuina xâne ákoti okotíxo ítúkevo vo'ónguke koane vo'ókuke ra inámati ihíkavoti ínzikaxone ákotimo

(Márku 10.25)

námoepo vo'ókuke. Enepone ákoti okotíxo óvoku, po'ínuhiko, êno, há'a, xe'éxaxapa, áko'o itukovo poké'exa, ³⁰yupihóvatimo kuri'uxeovo yara koeku kó'oyene kuteâti ne koekúti ákoti okotíxo vo'ónguke. Énomone kuteâti óvoku, po'ínuhiko, êno, xe'éxaxapa, koane poké'exa. Poéhapoamo séndu anú'ukeamo námoepo yane póhutihiko koekúti ákoti okotíxo, koane apêtimakamo kotíveti koekúti vékoku. Yoko káxehiko keno'ókoti, yonópotimo xoko Itukó'oviti ákotinemo hunókoku. ³¹Itea enómo xâne teyonéti koeku kó'oyene, okópotimo ikenétike. Kene ne ákoti apayáso ovoti ikenétike kó'oyene, énomonemo itukóvoxo koati teyonéti —kíxovokoxoane Jesus.

Koyuhópamaka Jesus ivókeovomo koane exépukepamo

Mt 20.17-19; Lk 18.31-34

³²Koeku yóneahiko Njeruzálem, inuxó kôe ne Jesus tumúneke ne íhikauhiko. Koati iyupáxovati íhikauhiko. Kene ne po'ínuhiko xâne hokotímaka Jesus, pikóhiko. Ina ahikúxo Jesus ne íhikauhiko yane po'ínuhiko xâne. Yane turíxovone kaúhahu'íkino ne kixókonokumo. Hara kíxovokoxo:

³³—Kó'oyene Njeruzálem vonóne, yoko nguri'ókokonoatinemo ne tutíhiko sasedóti inuxínoti viyénoxapa hó'eke, koáne ne éskiriba, enepohikone ihíkaxoti yútoe Muíse. Koati ngixókonokunemo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, ínamo pahukáhiko ngoépekeokono, ínamakamo kuri'ákanu xâne ákotihiko itukapu viyénoxapa jûdeu éxoti

koeku poké'exa úti. ³⁴Yane koemóke'enutihikomo, apurú'okonutihikomo, koane yehepóke'exonutihikomakamo, ínamo kaepékanu itea mopó'apeke káxe, enjepúkopotimo ungópea xapa ivokóvoti —kíxovokoxoane Jesus.

Épemone Teâku yoko Xuâum

Mt 20.20-28

³⁵Yane ahí'okovone Jesus ne Teâku yoko Xuâum, enepone xé'ahiko Nzebêdeu. Hara kixóhiko Jesus:

—Ihikaxotí, mani kaha'âti úti peréxivi ne vépemopike kó'oyene.

³⁶Ina kixôa Jesus:

—Kuti kehá'a indúkinopi?

³⁷Ina yumopâhiko:

—Enepomo itikápapune hána'iti ihayú'iuti nâti xoko netíxoku, peréxavimo vivátakea xîririkuke payásoyea úti, póhuti yéxopeke, koane po'ínu lepékuke.

³⁸Ina kixôa Jesus:

—Ákonoe yéxa koêku ne yépemonuke. Iteâtikopomo víki ne êno kotíveti koekúti véngokuikomo? Iteâtikopomakamo ne êno kotíveti koekúti enepo yána youúkeke kuteâti ngxókonokumo?

³⁹—Êm, vitoâtimo —koénehiko.

Yane hara kíxoa Jesus:

—Vikoâteoxomo kuteâti ne véngokumo, koane youúkekemakamo yóno ne êno kotíveti koekúti kuteâti ngxókonokumo. ⁴⁰Itea enepone ivétaki énjopeke yoko lombékuke, haina ûndi noivóxoxoa ivatákoatimo, itea hanemo ivátakopa xâne, kousokinovokene —kíxoane Jesus.

⁴¹Yane ímaikinovo Teâku yoko Xuâum neko po'ínuhiko yehí koeti íhikau Jesus kameánehiko ne épemone. ⁴²Ina ihaxíhikoa Jesus ne íhikauhiko ahí'okeovaxo. Hara kíxovokoxoa:

—Yéxoanenoé itúkeovo xâne inixókonoti itúkeovo payásoti pahukô xapa xâne. Koati natínahiko exêa koêku. ⁴³Itea xepákukenoé, ako ákoeneye, koati pó'iti koêku. Koêkuti kahá'ati itúkeovo payásoti xepákuke, konókoti usó kóyeyea itúkeovo yovóxenoé. ⁴⁴Koane koêkuti kahá'ati itúkeovo koati teyonéti ya uhá koeti xepákuke, konókoti itúkeovo ovóxe ne uhá koeti po'ínuhiko.

⁴⁵Vo'oku hainámaka nzmínoti enó'iyea ovónje kouhépekoti ngóyeku, itea nzmínoti indúkeovo ovoxéti yoko ivóngeovo motovâti enó'iyea xâne ngoítovone, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne —kíxovokoxoane Jesus.

Koitóva Jesus ne komítiti íhae Njeríko

Mt 20.29-34; Lk 18.35-43

⁴⁶Ina pího ne Jesus yoko íhikauhiko ya pitivóko koéhati Njeríko. Ipuhíkopeanehiko ne pitivóko, koánemaka êno xâne hokó'ixoati, ápe komítiti koéhati Mbatímeu, xé'a Tímeu, vatá koyêti xe'ókuke xêne

ixómoti epêmo. ⁴⁷Kamoáne nê'e itúkeovo Jesus íhae Nazâre hunonêa, turíxovone vaúkea. Hara koe yúho vaúkea:

—Jesus, ámoripono Ndávi, yokóseananu! —koéne.

⁴⁸Êno xâne saya'íkoati, pahukoâti kóyunukeovo, itea inamá'axone kohonóko emó'u kó'yiea:

—Iti ámoripono Ndávi, yokóseananu! —kóyene.

⁴⁹Yane xe'ó kó'inoane Jesus, ina pahukôa iháxikeovo.

Ina pího ihaxíkoponoati neko komítiti. Hara kixóponoa:

—Aúhepepone iséneu. Yexépuka vo'oku iháxikopine —kíxoane.

⁵⁰Yane xépu koéne neko komítiti, koane kurí kíxea kápana koeku píhea xoko Jesus. ⁵¹Ina kixôa Jesus:

—Kuti kehá'a indúkinopea?

—Ihikaxotí, ngahá'ati íninjoepa.

⁵²Ina kixôa Jesus:

—Motóvane pihépi. Itévone vo'oku kívivonu —kíxoane.

Ênomone yaneko ôra, ínixopone, yane pihóne ikéneke Jesus.

Ihayú'ikokono Jesus urúkovo ya Njeruzálem

Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Xu 12.12-19

11 ¹Ye'éxoane evo Jesus ne Njeruzálem, koáne ne ipuxóvokuti koéhati Mbetefáje yoko Mbétanea xêrerekuke kali mopôi iháxoneti Olívera, pahúkoane Jesus ne pí'âti íhikau inúxea tumúneke ²koane kíxeahiko:

—Pihénenoe yane kali ipuxóvokuti timúneke. Ehá'axomo símeaya, inixéponotinoemo xe'exa njuméntu ika'ó koyêti, âvoti ivú'ixeokonoku.

Yane kíxeanoemo ne iká'o, ínamo yamapâ yâkeneye. ³Enepomo áva xâne epemó'ikopiti itíkoake, haramo íxea: “Konokoâtiko Vúnae râ'a, itea kó'oyenemo pahukópinopeatimo” íxeamo —kíxoane Jesus.

⁴Úkeane pihohíko. Yane ínixoponoane ne xe'exa njuméntu ika'ó koyêti xêrerekuke pahapéti nonékuke ovokúti. Yane kúxeoponoane. ⁵Yoko xapákuke ne xâne noixoâti, ápe kixoâtihiko:

—Kuti itíkoanoe ne xe'exa juméntu kíxeinoake?

⁶Ina yumopâhiko kuteâti páhoenoa Jesus koyúhoyea. Yane síkoanehiko omópea. ⁷Omopânehiko neko xe'exa njuméntu, ina ramaké'exoa ya kápana, yane ivú'ixoane Jesus. ⁸Êno xâne ikapákinoati kápana xenékuke, koane enómaka ipíhinoati tuti exáte oxéneke, tétoehiko ya mêum, kouhé'ekinoati vékoku. ⁹Eneponeko êno xâne tumúneke koane ikéneke, áinovo kohonókoti yúho vaúkexea:

—Koati hána'iti ihayú'iuti rakéne. Viháyu'ika ra páhoenovi Vúnae Itukó'oviti. ¹⁰Koati hána'iti seánakovi Itukó'oviti rakéne, enepone natixínovitimo kuteâtimaka natíxea voxú'ikene Ndávi. Koati hána'iti ihayú'iuti ne Itukó'oviti yâkonoye vanúkeke —kóyehiko.

¹¹ Simoáne Jesus ne Njeruzálem, pihóne ya témpulu, enepone hána'iti imokóvokuti. Uhá kixoá Jesus komómoyea, yane káyukopovo ya Mbétanea koánemaka íhikauhiko ikéneke vo'oku hahámeeyane yanekôyo.

Koeku xuve fígu ákoti há'i

Mt 21.18-19

¹² Yaneke po'i káxe ipuhíkopeahiko Mbétanea épekoa hímakati ne Jesus. ¹³ Avo malíka, noíxone xuve fígu ênoti túti. Ina pihoyâ noíxoponea ápeyeya há'i. Simoáne, ako ápahuina há'i noíxone. Poéhane êno túti apê, vo'oku ávoti simâpu kaxena kahá'ipe. ¹⁴ Ina kôe ne Jesus: —Ukeátine kó'oyene, ákonemo véyeokonoku há'i râ'a —koéne. Yoko kámea íhikauhiko neko yûho.

Kopúhíkopa Jesus ne kavánetihiko ya hána'iti imokóvokuti

Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Xu 2.13-22

¹⁵ Yane pihónehiko ne evo Jesus ya Njeruzálem. Yâkoxonoye, úrukova Jesus ne témpulu xoko kíndana, yane kópuhíhikopo xanéhiko kaváneti yoko vanéxotiya. Ina kasa'írrieka mesána neko koperáxoti xanéhiko esa'íkoti tiúketi koánemaka ivátakokuhiko neko kaváneti kurúte. ¹⁶ Yane ákonemaka síka Jesus ne xanéhiko apêti ínone vekó kíxea kíndana ne hána'iti imokóvokuti. ¹⁷ Ínamaka ihíkaxoahiko Jesus. Hara kíxovokoxoa: —Koati apêti yutoéti emó'uke Itukó'oviti koêti: “Enepora imokóvokuti óvongu, iháxeokonotimo óvoku itúkea orásaum ne uhá koeti xâne, koêkuti óvohikoku yara kúveu mêum” kôe, itea itíkoanenoe óvoku ómevotihiko —kíxovokoxoane.

¹⁸ Yoko kámeane yûho ne tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke koánemaka ne éskiribahiko, enepone ihíkaxoti yútoe Muíse. Yane opósikonehiko kixoku koépekea Jesus, itea píkoahiko vo'oku heú kó'iyeya xâne iháyu'ikea ne ihíkavoti íhikaxone Jesus.

¹⁹ Hahaméne, ipúhíkopeane Jesus yoko íhikauhiko ne pitivóko.

Íhikaxeovike xuve fígu

Mt 21.20-22; Xu 14.13; Tk 1.6

²⁰ Yuponíne koeku vekópea evo Jesus neko xêne, noíxoanehiko movó'oyeane ne xuve fígu. ²¹ Yane puyákoponova okóvo Péturu ne yuho Jesus vo'ókuke, ina kôe: —Íhikaxotí, enepone xuve fígu keyúhone ákoyeanemo akáha'i, movó'one.

²² Ina kixovókoaxoa Jesus:

—Konókoti kívivo Itukó'oviti. ²³ Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Enepo áva pahukoâti ra koati hána'iti mopôí áhikuxeova ne ókoku koane kuríno'ekopeova ne mar, koeku itúkeovo koati kaná'uti kutípea kó'iyeanemoye kuteâti yûho, ákoti amuyá'li isóneú kutípea, itukínokonoatimo. ²⁴ Hukínóvoti ngíxeopinoe: Uhá koeti koêkuti yépemone ya orásaum, konókoti kitípi itíkinokonoamo, yane itíkinokonoatimo. ²⁵ Enepo itikánóe orásaum, itukovo apêti xâne poé'ainoke

iseneú, hákonoe yunakôa iséneuke ne koekúti, itea kutí íxepane ákoti kixópiku, maka katúyapinapeane Ha'a úti íhae vanúke ne pehúnevo. ²⁶Itea enepomo yunakânoe iséneuke, hákoti kutí kixêa ákoti kixópiku, ákomakamo katúyapinapea Ha'a úti íhae vanúke ne pehúnevo —kíxovokoxoane.

Epemó'ikokono Jesus úkeaku xunáko

Mt 21.23-27; Lk 20.1-8

²⁷Úkeane kayukópovo ya Njeruzálem ne evo Jesus. Koeku vékea hána'itike imokóvokuti ne Jesus, pihínoa tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeuhiko hó'eke, yóko'omaka ne éskiriba, enepohikone ihíkaxoti yútoe Muíse, koánemaka po'ínuhiko teyonéti xapákuke tutíhiko jûdeu. ²⁸Hara kixóhiko Jesus:

—Na úkea ne xunakóti itíkike ra koekútihiko? Kuti porexópi kíxineye ne ítike?

²⁹Ina kixovókoxxo Jesus:

—Anéyemaka émbemopikeno. Yimápanu, yane enjókopeatinoemo porexónoati indúkea ra koekútihiko índuke. Hara émbemopinoe: ³⁰Kuti porexôa ne Xuuum Mbátita áhikea? Íhae Vanúke? áko'o xâne yara poké'e. Yimápanunoe.

³¹Ina kixokókohiko:

—Enepomo vokoyúhoa itúkeovo Íhae Vanúke pahukôa, “Ná'ikopo koeti ákoino yakútipanoe ne Xuâum?” kixo'óvitimo. ³²Kene enepomo vokoyúhoa itúkeovo xâne yara poké'e pahukôa, ákomaka aúnatiya —koénehiko.

Koati pikotíhiko kíxoakumo xanéhiko vo'oku heú koe xâne ínixeá itúkeovo koati páhoe Itukó'oviti koyúhoyea emó'u ne Xuâum. ³³Énomone kixínohiko Jesus:

—Ako véxa.

Ina kixovókoxxopamaka Jesus:

—Ákoikopomaka ongóyuhoinopeanoé porexónoati indúkea ra koekútihiko índuke —kíxovokoxoane.

Ihíkavoti ihókovoti váhere xâne katarákinoati nóne ne únae kavâne

Mt 21.33-46; Lk 20.9-19

12 ¹Yane turíxovone Jesus koyúhoinoahiko íhokoake ne áha íhikaxea. Hara kôe:

—Ápe hóyeno nôti êno xuve úva. Itúkinoá ípi neko nóne ina itúko tángi, kótikovoku ho'o úva itúko víyum, ínamaka koexépuko óvoku koyonó'inoati ne nóne, éyevoti vanúkuke motovâti ákoyea malíka ínixoku. Yane kurí'okoane katarákinoati ne nóne motovâti haxákoxxo avané'e êho. Yane pihóne po'i poké'e. ²Simovóne kaxena veyóvope ha'i nonéti, pahúkone ahínoe xokóyoxxe ne katarákinoati ne nóne motovâti veyópoinoa námoepo ukeâti ne nóne úva. ³Itea enepohikoneko katarákinoati nóne, namú kíxoane neko pahoéti. Yane yehépoxxe'exoane, ina pahukópa káyukoxxeovo ákoti omóxxone. ⁴Yane káyuko

pahúkea po'i ahínoe neko únae kavâne, itea ákoneoxo téya katarákinoatihiko nóne, koane óko'okea túti koane komóhiyea. ⁵Pahúkopoikomaka po'i ahínoe ne únae kavâne, itea koépekoahiko katarákinoati nóne. Enómaka po'i ahínoe páhoenoa, itea yehépoke'exoahiko katarákinoati nóne, kene po'ínuhiko, koépekoahiko. ⁶Yane ápe póhutiko xâne ávoti pahukínahiko. Énomone ne koati xe'éxa ákoti omotóva okóvo. Koati ikenétike ixíkoa pahúkea vo'oku hara koeti isóneu: “Teyoátihihikomo ra nje'éxa” koéti isóneu. ⁷Itea hara kixókokohiko ne katarákinoati nóne: “Eneporâ'a, koati ítukenemo ra poké'e ivakápune há'a. Hingá, kaépeka úti maka vitúkapeane ne mani ítuke, íkuinoake há'a ivakápu” kixókokonehiko.

⁸—Yane namú kíxoanehiko ina koepékoa. Yane kuríkeane mûyo meúkeke yane kavâne —koéne éxetina.

⁹Ina kixovókokoxopamaka Jesus neko kamokénoatihiko:

—Ná'íkopomo kíxoaneye únae nonéti neko katarákinoatihiko ne nóne? Pihinoátimo, ínamo kaepékexa, yane porexópotimo po'ínuhiko xâne kátarakinoa ne nóne. ¹⁰Ákoikopo yíhoikikunoe ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti? Énomone ne koéti:

“Enepone mopôï noívokoxine itúkoti péti, ainovó kôe itukóvo koati turíxeovoku uhá koeti kuteâti koeku koati inúxoti mopôï turíxeokonoke péti. ¹¹Koati Vúnae Itukó'oviti kixoáneye. Yoko vínixoa itúkeovo koati êno ihayú'iuti koekúti ne ítuke” koéti —kíxovokoxoane Jesus ihókopovati ne mopôï noivókokoxineti.

Sâramu 118.22-23

¹²Yane opósi'ixoanehiko tuti jûdeu kixókumo iká'akea Jesus, itea koati pikoti xanéhiko. Yoko exó kíxoanehiko neko tutíye itúkeovo énomonehiko kíxo Jesus yane exetínati. Yane ákone po'i épemo'ikoke Jesus, píhohikopone.

Epemó'ikokono Jesus koeku isóneunoa ne kóperau nâti

Mt 22.15-22; Lk 20.20-26

¹³Yane ápe páhoe tuti jûdeu xoko Jesus. Enepohikone páhoe, ainovo farízeuhiko yoko xanénahiko Êrodi, eneponeko nâti. Yoko kaha'atihiko iyupaxó kíxea épemo'ikea Jesus, kaha'aínoati pahúkeovo ya yumópope. ¹⁴Simoné'ehiko xoko Jesus, hara kixóponoa:

—Ihikaxotí, véxoa itíkovo koati ponóvoti vo'oku ako neívakaxa xâne, itea kutíkokone uhá koeti xâne xikóyoke. Ako yokómomoyi payásoko, ítea koati yixóvati ne kaná'uti kixovókuti koane íhikexi ne páhoenovi Itukó'oviti. Ná'íkopo kó'inoaye iséneu ne kóperaxovike Sêza, enepone payásoti nâti ya Róma éxoti koeku úti? Pahúkovi Ponóvoti Kixovókuti hó'e úti poréxea úti? áko'o ákomea okónokoa poréxeokono —kíxoanehiko.

¹⁵Itea exó kíxea Jesus isóneuhiko itúkeovo itúkoheovoti. Yane hara kíxovokoxoa:

—Na koeti yopósi'okinovonunoe, keha'añnonuti mbahúkeovo ya yumómbope? Yamínanunoe póhuti pe'u tiúketi, ngaha'áti ngomómoyea —kíxovokoxoane.

¹⁶ Yane omínoanehiko ne tiúketi. Ina kixovócoxopa Jesus:

—Kutí'ikopo itukôa nône yoko îha ovâ ra tiúketike?

Ina yumopâhiko:

—Sêza.

¹⁷ Ina kixovócoxopaikomaka Jesus:

—Enepone ítuke nâti, peréxapa. Koáhati ítukene. Kúteanemaka koêku xoko Itukó'oviti, koêkuti páhoenopi konokoâtimaka itíki —kíxovokoxoane.

Yane yupíhova iyúpaxeovahiko unáko ne yumópope Jesus.

(Márku 12.16)

Epemó'ikokono Jesus exépukepeaxomo ne ivokóvoti

Mt 22.23-33; Lk 20.27-40

¹⁸ Yane ahí'okovomaka Jesus ne sadúseuhiko, enepone koyúhoti ákoyeamo exépuhikapa ne ivokóvoti. Hara kíxoahiko:

¹⁹—Ihikaxotí, ya yútoe Muíse kúreinovi, hara kôe: “Enepo ivakápu hóyeno ákoti apáhuina xe'éxaino yêno, konokoâti itúkeovo po'ínu ne ivokóvoti koyenópea yêno ne po'ínuiikene, maka avan'é'e xe'éxainoa, kutí ákoeppone xe'éxa ne ivokóvotine” koe yútoe. ²⁰ Yoko ápe nóvo seti koeti hóyeno kopo'ínukokoti. Kóyenone neko xuvé'eti. Ivokóvone, ako ápahuina xe'éxa. ²¹ Enepone sêno ivokóvoti îma, hane koyenópa atípo neko imá'ikene. Ivokóvone nê'e, ákomaka xe'éxainoa neko sêno. Kúteanemaka koêku ne mopó'ape, ivókovone ákotimaka xe'éxainoa neko sêno. ²² Eneponeko seti koeti hóyeno kopo'ínukokoti, heú koéhiko kóyenoyea neko sêno, itea ako ápahuina ikoxé'exaxoati xapákuke. Heú koen'é'e ívohikeovo, ina ivokóvomaka ne sêno. ²³ Eneponi akaná'u exépuhikopea ne ivokóvoti, kutí'ikoponi itukópaxo koati yêno ne sêno xapákukehiko exepúhikapa nekôyo? vo'oku heú kó'iyeahiko kóyenoyea ne sêno —kíxoanehiko.

²⁴ Ina yumopâhiko Jesus:

—Pahúkinovoke iséneunoa ra koekúti, vo'oku ákoyea yéxa koêku ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti koánemaka ne xunako Itukó'oviti. ²⁵ Vo'oku enepo exepúhikapane ne ivokóvoti, ákonemo koyénoti koane ko'ímati. Kutí koépotinehikomo ánju îhae vanúke, ovóxehiko Itukó'oviti. ²⁶ Ákoikopo yíhoikiku yútoeke Muíse koêku ne exépuhikopeamo ne ivokóvoti? Énomone yane koyúhoyeaku koêku ne kali xuve tikóti ixómoti iruméko ákoti ara'ákapu, xoko yuhó'inoa Itukó'oviti ne Muíse, enepone koêti: “Undi Itukó'oviti, kuvóvone

Âbraum, kuvónonemaka Izáki yoko Njáko” koêti. ²⁷Yane hainá'ikopo kuvónone ivokóvotine ne Itukó'oviti, ínapo “Âbraum-kene” akôe, itea koati kuvónone xâne iyukóvoti. Koati hána'iti pahúkeovo iséneunoa —kíxovokoxoane Jesus.

Koâti nokonéti itúkeokono yane uhá koeti páhoenovi Itukó'oviti

Mt 22.34-40; Lk 10.25-28; 1 Xu 5.3; Ap 2.4

²⁸Yoko ápe éskiribaya, enepone íhíkaxoti yútoe Muíse ixómoti kamokénoyea kixoku yúho'ixeokoko. Noixoâne unako yumópope ne Jesus, hara épemoa:

—Kuti itukóvoxo koati nókone xâne itúkea yane uhá koeti páhoenovi Itukó'oviti?

²⁹Ina yumopâ Jesus:

—Enepone koâti nokonéti ya uhá koêti, énomone ne koêti: “Ítínoe íhae Izarâe, yakámokeno. Poéhane Vúnae Itukó'oviti itukóvo ne koati kaná'uti Itukó'oviti. ³⁰Heru'ó íxea yomíxone koane iséneu koane xináko ákoyea omótova yokóvo ne Itukó'oviti Yúnae” koêti. ³¹Kene ne pí'ape, harâ'amaka: “Hako motovâ yokóvo ne po'ínuhiko xâne. Kuteâti kixérovoku ákoyea kemáxatikapapu, énomonemaka íxeaneye ne po'ínuhiko xâne” kôe. Ákone po'ínu páhoenoa Itukó'oviti ne xâne itúkea hána'iti nokonéti itúkeokono yara pí'âti.

³²Ina kixoá'ikomaka éskiriba ne Jesus:

—Íhíkaxotí, koati únati yimópope, epó'oxo koati kaná'uti poéhayea ne Itukó'oviti. Ako po'ínu kuteâti, poéhane. ³³Koane koati kaná'uti kónokea heru'ó kíxea uti vomíxone ákoyea omótova vokóvo, koane heru'ó kíxea uti visóneu koane xunako úti, epó'oxo kaná'utimaka kónokea ákoyea omótova vokóvo ne po'ínuhiko xâne, kuteâti kixoku ákoyea kamáxatikapapu úti. Énomoneoxo konokóvo yaneko vikó'iparaxea Itukó'oviti kuteâti hó'openohiko átake yoko po'ínuhiko vomínoake kuteâti —kíxoane.

³⁴Noixeâne Jesus unáko ne yumópope, hara kíxoa:

—Ákone ahíkapu itíkópivokumo xanena Itukó'oviti —kíxoane.

Yane ákone mapikóvati épemo'ikea Jesus.

Epemó'ikoa Jesus ne xanéhiko koêku ne Mésiya

Mt 22.41-46; Lk 20.41-44

³⁵Koeku íhikaxea Jesus ya témpulu, hara koe épemo'ikoke xanéhiko:

—Na kó'inoaye iséneu ne éskiribahiko, íhikaxinoke itúkeovo ámoripono Ndávi ne Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne? ³⁶Vo'oku koati teyonéti voxú'íkene Ndávi koyuhó'yeya koêku mekúke ya xunákoke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko kó'yeyaku: “Hara kíxoa Itukó'oviti ne Únaem: ‘Ívétakapa énjopeke xoko ivátakoku koati ngapáyasokone imókonemo ipuyúkexa nenékuke ne uhá koeti koêkuti okópópiti” kôe. ³⁷Koati “Unaém” kixoâti Ndávi. Ápeikopo oxéne itúkeovo ámoripono Ndávi ne Mésiya? —kíxovokoxoane Jesus.

Yoko koati úhепetinoa xanéhiko kámokenoyea.

Koyuhôa Jesus váherexea kixoku itúkeovo ne éskiribahiko
Mt 23.1-36; Lk 20.45-47

³⁸Ina koemáka ne Jesus koeku íhikaxea:

—Yokóhiyanavao ne éskiribahiko, enepone íhikaxoti yútoe Muíse, yómoti hamá kíxea ípovo kahá'ati ínixeokono itúkeovo teyonéti. Koane enepo yuhóikokono koeku vékea ya none ovokúti, ahá'axomaka. ³⁹Koáne ya íhikaxovoku hó'e yoko ya xapa ayuíti, yómotimaka ivátakea xoko ivatákokuti ya nonekúti ke xoko ivátakoku koati payásotihiko. ⁴⁰Itea inípono kixoku senóhiko ivokóvoti íma, kutí koe hu'uxeâti óvoku. Yane vo'oku kó'umokeahiko itúkea orásaum, kutí koéhiko koati ponóvoti. Itea yupihóvotimo tiveko ípíhophoneokonoke ya po'ínuhiko xâne vo'oku kixoku itúkeovo —kíxovokoxoane.

Koeku tiúketi pôreu sêno ákoti apeínoati
Lk 21.1-4

⁴¹Koeku vatá kóyeyea ne Jesus yane hána'iti imokóvokuti, inonexó kóyenoa ne kuríkokonoku tiúketi poreúti. Yoko ixómoti komomâ Jesus ne xanéhiko koeku kuríkea tiúketinaya. Êno xâne iríku kuríkoti ênoti tiúketiya. ⁴²Ina keno'óko sêno ivokóvoti íma, ákotimaka apeínoati, kurikóponoti kali pí'âti pe'u tiúketi ákoti axu'ína ovâti. ⁴³Ina ihaxíhiko íhikau ne Jesus. Hara kíxovokoxoa:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Enepora sêno ivokóvoti íma, ákotimaka apeínoati, énomone xu'inâ pôreu yara uhá koeti po'ínuhiko poréxoti. ⁴⁴Vo'oku enepone po'ínuhiko poréxoti, xoko haxa tiúketina véyo enepo porêxo. Kene ra sêno, heú kíxoá poréxea ne kali apeínoati, enepone mani kuvóvoneiko ya nókoneke —kíxovokoxoane.

Koyuhôa Jesus uké'exeekonomo ne hána'iti imokóvokuti
Mt 24.1-2; Lk 21.5-6

13 ¹Ipuhíkopeane Jesus ne témpulu, ápe íhikau kixoâti:
 —Íhikaxotí, yokómoma êno úhe'ene ra hána'iti péti koane oveâti xe'ókuke ipixoâti, koane itóvokuhiko ra mópoina pâredena.

²Ina kixôa Jesus:

—Neíxoá koeku uhá koêti ra hána'itinoe koexépoetihiko ítuke ra péti koane oveâti xe'ókuke ipixoâti? Ákomo ápahuina mópoina pâredena ákoti katahínekexakana. Heu-heú koetimo kotóhinekexekono —kíxoane.

Turi kotíveti koekúti

Mt 24.3-14; Lk 21.7-19; 1 Pê 1.6-7, 2.19, 3.14, 4.12

³Koeku ivátaheixea ne Jesus ouke kali mopôi iháxoneti Olívera, inonexó koépinoá neko hána'iti imokóvokuti. Yane ápe épemo'ikoake evo Pêturu, Xuâum, Teâku yoko Ándere. Yoko ainóvotinehiko, ako po'i xâne xokóyoke. Hara kixóhiko Jesus:

4—Yokóyuhoinovea ápepemo ra koekútihiho kixínevikemeku, yoko itukóvotimoye hoénaxofope enepo kausákapune ra uhá koeti koekútihiho kixene.

5 Yane turíxoane Jesus koyúhoyea koêkumo. Hara kôe:

—Yokóhiyanavonoe, maka hákone aupú'ikopiti. 6 Vo'oku enómo xâne simôti xepákukenoeko iko'ítukexoti întza. “Undi páhoe Itukó'oviti koíteoovo xâne” koetímio. Koane enómo ítone aúpu'ikea. 7 Enepo yeyekáxanoe ápeyeane ákoti tôpi óvoku isukókoti koane kemané'emaka po'ínuhiko eyekoúti ápeyeya kahá'ati isúkeokoko, hákonoemo kenóko'i, vo'oku konókoti kó'iyeanemoye itea yanê'e, âvomo simápu hunókoku ra mêum. 8 Vo'oku inúxotike apêtimo íhae po'i poké'e isukóponoti xanéhiko íhae po'i poké'e. Koane apêtihihokomakamo nâti isukókoti. Ákomakamo tôpi óvoku iyuyôti poké'e koáne hímakati. Enepora koekútihiho, koati turí'ikonemo hána'iti tiveko koekúti.

9—Ítea usó yákoyenoe vo'oku yomokónotinoemo yuhófkovokutike, koane nonékuke pahúkotihiho ya fhikaxovoku hó'e xanéhiko. Yihipóke'exokonotinoemo, ep'óxo yomokónotinoemo nonékuke ngovenâdohiko, koane nonékuke nâti yepemó'ikokonotimo vo'óngu. Kixínekonokenemoye motovâti keyúhoyi emó'um nonékukehiho. 10 Ítea inúxotike, enepora inámati ihíkavoti ómonem, konokoâtimo koyúhoyeovo xapa xanéhiko ya uhá koeti poké'e, koêkuti óvohikoku yara kúveu mêum. 11 Enepo yamakánanoene, koane kirikákanane xoko pahúkotihiho, hákomo pipokéxinoa iséneu ne kixékumo yíúho yimópíke, itea koêkuti éxokopíke Itukó'oviti keyúhoyi yaneko óra, énomonemo yokóyuhu vo'oku hainamo ukeâti xikóyoke ne yíuhómo, itea Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne ikoyúhoxopimo. 12 Apêtimakamo xâne kuríkoti koati po'ínuhiko xoko payásotihiko xâne motovâti koépekeahiko. Kúteanemakamo kíxoaku há'a ne xe'a. Apêtimakamo isukópoti koati há'a yoko êno. Koati koepékopatimo. 13 Yupihóvatimo púveopi uhá koeti xâne vo'oku itíkivonoe hokónuti. Ítea enepone koxuná'ixovoti ingéneke ákoti aukápapu ikéne tukú koeti hunókokuke, énomonemo pihopô vanúkeke xoko Itukó'oviti —kíxovokoxoane.

Simapúne ne hána'iti tiveko koekúti

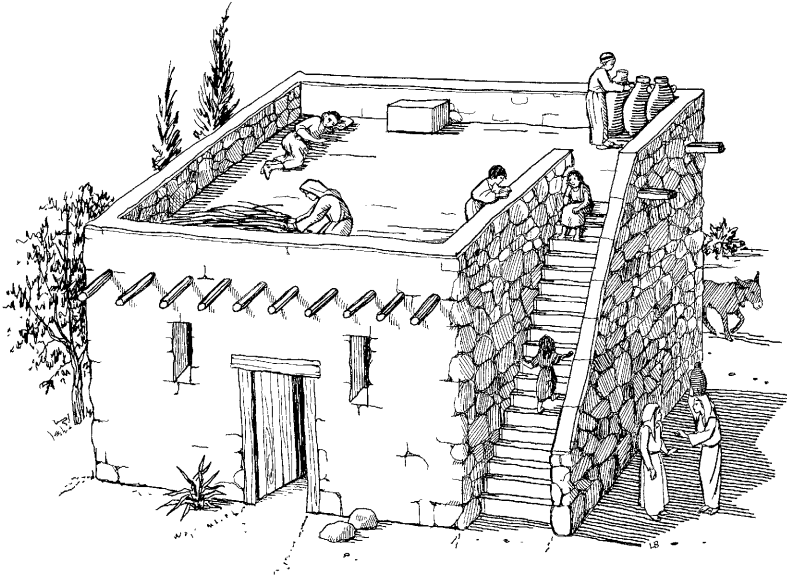
Mt 24.15-28; Lk 21.20-24; 2 Ts 2.3

14 Ina koe'íkomaka Jesus:

—Enepo neixânenoe ne êno váhere koekúti xoko ákoyeaku omótova óvea koesáyu'ixoati koane kotohínehexopati ne koati sasá'iti kixovókuti, hara ngôe vo'ókuke: (Yoko koêkuti yuhóikoati rá'a, apásika éxea koêku kixó'ekone.) Enepohikone xâne ovotíya Njúdeya, okóho'inehiko xapa hána'itinoe mopô.

15 Kene koêkuti xâne ovoti ómomikokuke oúke pêno, hákone urúkopovo kúveu óvoku veyóponea koêkuti apeínoati itea aká'ikaneye okóho'iyea.

16 Kúteanemaka koêku ne ovóheixoti ya mêum, hákone aukópovo veyóponea po'í ipovo óvokuke. 17 Hanemo kixovóhiko yaneko káxe, senóhiko ihaíkoti yoko ohíkotiko xe'éxa. 18 Yépemaikoponoe Itukó'oviti ákoyeamo itúkapu ya xapa kásati ápeyeamo ra koekútihiho. 19 Vo'oku yaneko káxehiko, koati yupihóvatimo

(Márku 13.15)

tivéko ne koekútihiko ákoti ápeyeaku ukeâti inâ itukôa Itukó'oviti ra kúveu mêm tukú koeti kó'oyene, epó'oxo ákonemo ápeyeaku kuteâti tivéko ra koekúti. ²⁰Yoko eneponi kaxu'íkenexa Itukó'oviti neko káxehiko, ákoni iteváti. Itea vo'ókukehiko ne noívokoe Itukó'oviti, enepohikone iháxiu itúkeovo xe'éxapone, ákomo káxu'íkenexa Itukó'oviti neko káxehiko.

²¹—Yane enepomo áva kixópitinoe: “Harâ'a ne Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne” ixekána, áko'o “Anêko yâko” ixekána, hákonoemo kitipôa, ²²vo'oku enómo koyúhoti itúkeovo Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne, itea ákomo akána'u. Yoko enómakamo mahi porófeta koyúhoti emo'u Itukó'oviti, itea aínovomo ákoti akaná'u. Itúkotihikomo iyupánevoti yoko koekútihiko ákoti noíxeokonoku kuteâti. Muhíkovamo ne koati noívokoe Itukó'oviti, enepohikone koati xanéna, kalíhanimo íteokonohiko vo'ókuke. ²³Yokóhiyanavoikoponoe, vo'oku heú ngíxoane ngoyúhoinopeano tumúneke símeovo neko káxe —kíxovokoxoane.

Koêkumo kayukápapu Jesus

Mt 24.29-31; Lk 21.25-28; 1 Ts 4.15; 2 Ts 1.7; 2 Pê 3.10; Ap 1.7, 19.11

²⁴Ina koe'íkomaka Jesus:

—Yaneko káxehiko ikénepokemo ne kotíveti koekúti ngixínopikenoe, ákonemo parexa uhápu'ine ne káxe, hahakú koetínemo. Koánemaka ne kohê, ákonemo aúhapu'i. ²⁵Irihíkovotimakamo ne hékere.

Koánemaka ne po'ínuhiko apêti ya vanúkeke, itohínekexotimo. ²⁶Yane noixóponutinemo xanéhiko ngena'ákapa xapákuke kapási, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. Xané ngxíopotinemo êno hána'iti njunáko koane únje'ene koeku indúkeovo hána'iti ihayú'iuti. ²⁷Yane ínamo mbahuhíka ovónje, enepohikone ánju íhae vanúke ho'úxoepa ne noívangoe, enepohikone koati njanéna, koêkutimo óvohikoku yara uhá koeti kúveu mêum —koéne.

Ihíkavoti ihókovoti koeku xuve figu

Mt 24.32-35; Lk 21.29-33

²⁸Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Ívévakaikopo koêku ra xuve figu koáne ne ihíkavoti ínzokoake. Enepo inamápone ne káva'o koane tûti, yéxoanenoe yé'exoepovone kaxena kevópopo úko. ²⁹Kúteanemaka koêku enepo neixânenoe ra koekútihiko ngxínopikemeku, yexoâtinoemo yé'exeovone kaxéna. ³⁰Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Enepone xanéhiko apêtímo yaneko káxehiko, ákomo ivákapu koeku âvoyea kaúsakapu uhá koêti ra koekúti ngxínopike ápeyemo. ³¹Uké'etimo ra poké'e koánemaka ra vanúke, itea enepora emó'um, ákomo uké'eyeaku.

Kaxéna yoko orána ápepemo ne kixone Jesus

Mt 24.36-44; 1 Ts 5.2; 2 Pê 3.3

³²—Enepone kaxéna yoko orána ápepemo ne koekútihiko, ako exoâti itukóvotimoye, muhíkova ne ánju íhae vanúke, enepohikone ovoxe Itukó'oviti, muhíkovamaka ûndi, undi Xe'exa Itukó'oviti. Poéhane Nzá'a exôa. ³³Usokó yákoyeponoe. Itíkapumaka iyukóvoti isóneu, (koane itíkamaka orásaum) vo'oku ákoyea yéxanoé ápepemo. ³⁴Hara koéneye, kuteâti koeku hóyeno yonoti po'i poké'e. Tumúneke ipúhikea óvoku, poréxoá ne ahínoe éxea koêku ne ítukevo, koane itúkinoá hó'exeake ne póhutihiko ahínoe. Ínamaka pahukôa ne koyónoti pahapéti ixómoyea noímexopa. ³⁵Hukínóvoti ngxíeopinoe: Usokó yákoyeponoe. Itíkapumaka iyukóvoti isóneu, vo'oku ako yéxa itukóvotimoye káxe nzeópope, undi kuteâti únae ovokúti seópotine, itúkeovomo ya kiyakáxe, áko'o ya kuku yóti, áko'o itúkeovomo ené'ixapune tap'i, áko'o itúkeovomo yuponii koêti nzeópeamo. ³⁶Énomone yákoeneye maka enepo seopó angôe, hákone inu'íngopopi kuteâti koeku xâne imókoti. ³⁷Enepora yunzó'inopinoo, kúteanemaka yunzó'ino uhá koeti xâne: Hako kutí kê imokoo koyêti, itea itíkapu iyukóvoti isóneu —kíxovokoxoane Jesus.

Oposíkokonone kixoku koépekeokono ne Jesus

Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Xu 11.45-53

14 ¹Yoko pí'aiko káxe âvoti ya kaxena áyui jûdeu hó'eke iháxoneti Páskoa, níkeakuhikomaka pâum ákoti kohiyákoati. Yoko enepohikone tuti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, yóko'omaka ne

éskiribahiko ihákaxoti yútoe Muíse, ixómotine oposí'ixo kixoku omé kíxea Jesus iká'akea koane koépekea. ²Hara kixókokonehiko:

—Itea ako yusíka itúkeovo xapa ayuítí mará'inamo ímaikexapu xanéhiko —kixókokone.

Jesus ya Mbétanea

Mt 26.6-13; Xu 12.1-8

³Yoko Mbétanea óvoheixo ne Jesus óvokuke Símaum, eneponeko unatípeati koati váhere arinétí iháxoneti lépara. Koeku ixómoyea níko ne Jesus, simóne sêno omoti fhaku xêru itukéti ya hopú'iti mopôí iháxoneti alabásturu. Yoko enepone ómone, puhí koa xêru iháxoneti nârdú, ákoti ánahi, yupihóvotimaka hepíko. Katatákoane sêno neko fhaku xêru, ina ovopú'iko Jesus. ⁴Xapákuke neko xanéhikoya, ápe poe'aínoati isóneu. Hara kixókoko:

—Na koeti évokinoa ne êno kohépiti xêru? ⁵Yusikóneni kaványeovo, ínani parekékakana xanéhiko ákoti apeínoati ne ésa'i, vo'oku mani anu'úkoti námoe xâne ko'ítuketi ovâti yehí koeti kohê neko ésa'i —kixókokone.

⁶Ina kôe ne Jesus:

—Síkeane ra sêno. Na koeti ikétivexinoanoe koêku? Koati únati koekúti ítukeinonu, ⁷vo'oku kóyekunemo xepákukenoe ne xâne ákoti apeínoati, yoko koêkúti kehá'ayiku hivó'oxinoe, motóva. Kene ûndi, ákomo ángoyeneye xepákukenoe. ⁸Enepora sêno, koati itukínonuti kali itóponone itúkea. Kixínonukeneye ra sêno, koati inúxinonoatine ne kixókonokumo múyom engaxápune. ⁹Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Ya uhá koeti kúveu mêm, koêkutimo koyúhovoku ra inámati ihákauvoti ínzikaxone, koyuhókonotimakamo ítukeinonu ra sêno, puyákoponeovakemo okóvo xâne ra sêno —kíxovokoxoane.

Oposíkoane Njûda kixoakumo kuríkea ne Jesus xoko puvâti

Mt 26.14-16; Lk 22.3-6

¹⁰Yoko enepone Njûda Iskarióti, póhuti yane nduse koeti íhikau Jesus, pihóne yúho'ixoponea neko tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, kahá'ati kuríkea Jesus xokóyokehiko. ¹¹Yupihovó koéne elókeyea okóvo neko tutíhiko jûdeu kamoánehiko neko yuhó'inoa Njûda, koane koyúhoinoanehiko poréxeamo tiúketi. Yane kúxoixoane Njûda unátiyeaku káxe motovâti kuríkea Jesus xokóyokehiko.

Pahukôa Jesus kóyuseyeevo níkokuhikomo xapa ayuítí

Mt 26.17-19; Lk 22.7-14

¹²Koati inúxoti káxe xapa áyui jûdeu yanekôyoke yaneko níkeakuhiko páum ákoti kohiyákoati, kaxena isúkeakuhikomaka kali xe'exa su'ûso, ikó'iparaxoke Itukó'oviti ya Páskoa. Yaneko káxe, hara kixo Jesus ne íhikauhiko:

—Na kehá'a vónea kóyuseoponea úti ne vóvokumo níkea úti xapa ayuítí? —kíxoanehiko.

¹³Yane ina pahukôa Jesus ne pi'âti íhikau. Hara kíxoa:

—Píhe pitivókoke. Tekópotimo hóyeno koinoti póte puhí koati úne.

¹⁴Hekápamo, ínamo ixêa ne únae ovokúti xoko úrukopovoku: “Na óvo ne kúveu ovokúti óvongumo níngêa xapa áyui Páskoa, ûndi yoko ínzikauhiko? kixópi Ihíkaxoti” íxeamo. ¹⁵Yane exókopitinoemo koati hána'iti kúveu ovokúti vanúkeke apêti mêsa yoko pánguhiko. Usó koyêtine uhá koetíya. Énomonemo keúsakinavi nikamo utíya —kíxoanehiko.

¹⁶Úkeane pího neko pi'âti íhikau Jesus ya pitivóko. Yoko uhá koêti neko yuhó'inoa Jesus, aínovo tokopóvoti. Yane kousokeanehiko neko níkámo xapa áyui Páskoa.

Exókoa Jesus itukóvotiye ne kurikoâtimo xapa xanéhiko puvâti

Mt 26.20-25; Lk 22.21-23; Xu 13.21-30

¹⁷Hahaméne, ina pího Jesus koáne ne nduse koeti íhikau. ¹⁸Koeku óvea xe'ókuke mêsa níkotíhiko, hara kíxovokoxoa Jesus neko íhikau:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Anéye póhuti xepákukeno iníkonuti itúkoheovoti koeku hókeonu, enepone kurikónutimo xoko xanéhiko puvónuti —kíxovokoxoane.

¹⁹Yane ikáxu'inehiko okóvo ne íhikau kameáne yúho. Yane pohú pohu koénehiko kíxea Jesus:

—Undíperameamo? —koénehiko

²⁰Ina kixovókoxoa Jesus:

—Koati anéyeti xepákuke, itínoe nduse koeti ínzikau. Énomonemo ne xané kixónuti yendémekea pâum utókuke. ²¹Koati kaná'uti ngoépekeekonomo kuteâti koeku yutóxeovo ya emó'uke Itukó'oviti vo'ónguke, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, itea koati kotívetimo koêku ne kurikónutimo xoko xanéhiko puvónuti. Yusikóneni ákoyea ipúhika yara kúveu mêum —kíxovokoxoane.

Níko ne evo Jesus xapa áyui Páskoa

Mt 26.26-30; Lk 22.15-20; 1 Ko 11.23-25

²²Koeku níkeahiko, veyo pâum ne Jesus, ina íkoró'ixovo xoko Itukó'oviti. Yane honó'ekexoane ne pâum, ina porekéoamaka íhikau koane kíxovokoxea:

—Víyano. Enepora pâum, múyom kixó'eko.

²³Yane ina namukôa ne enovópeti koane íkoro'ixeovo xoko Itukó'oviti. Yane pôrekexoamaka íhikau. Heú koéhiko énoyeova. ²⁴Ina kixovókoxopamaka:

—Enepora víyum, hane kixó'eko indína ovokínovotimo êno xâne, ésa'í (inámati) kixovókuti ítukeino xâne ne Itukó'oviti. ²⁵Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Ákonemo énoyeovangu hô'o ra ha'í úva tukú koetímoo yaneko káxe enambápunemaka inámati ho'o úva natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke —kíxovokoxoane.

26 Ina imokóvohiko akenéti. Ikénepoke, pihónehiko oúke kali mopôiháxoneti Olívera.

Koyuhó'inoa Jesus koêkumo ne Simaum Pêturu

Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Xu 13.36-38

27 Ina kixovókoxoamaka Jesus ne íhikau:

—Hána'itimo poé'ayeanoe iséneunonu, koane uhá ketínoemo kiríkinu, kuteâti koêku ne yuho Itukó'oviti emó'uke, enepone koêti:

“Ngoepékoatimo ne koyónoti su'ûso, yane uhá koetímo itóhineheyea ne óyonone” koêti —kíxovokoxoane Jesus, ihókovati ne koyónoti su'ûso.

Zacarias 13.7

28 Ina kixovókokoxopamaka:

—Itea enjepúkapanne ungópea xapa ivokóvoti, inuxó ngoépotimo tímúneke ya Ngalíleya.

29 Yane ina kixôa Pêturu:

—Yusíkotimo poé'ayea isóneunopi ne uhá koeti po'ínuhiko xâne koane kuríkeopihiko, itea ûndi, ákomo kalíhuina nguríkea nzókeopi.

30 Ina kixôa Jesus ne Pêturu:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopi: Kó'oyene yara yóti tumúnekemo pí'ayea éneo tapí'i, mopo'âtinemo keyuho ákoyea yéxanu —kíxoane.

31 Itea inamá'axo koyuhôa Pêturu itúkeovo koâti kaná'uti ákoyeamo kuríka. Hara kôe:

—Ákomo kalíhuina ngoyúhoyea ákoyea énjapi, muhíkova okonókovo xané ngíxeopi képekikono —kíxoane.

Kúteanemaka koeku yúho ne po'ínuhiko íhikau Jesus.

Koeku Jesus koitóponovo kotíveti ya Njetisémani

Mt 26.36-46; Lk 22.39-46

32 Yane pihóne evo Jesus ya xoko omómikokuti iháxoneti Njetisémani. Simoánehiko, ina kixovókoxo íhikau:

—Ivétakavonoe yâyeke koeku indúkoponea orásaum —kíxoane.

33 Poéhane Pêturu, Teâku yoko Xuâum ómo. Yane turíxovone yupíheovo ikáxu'iyea okóvo ne Jesus koane eópeamaka hána'iti tiveko isóneu. 34 Ina kixohíko xánena:

—Yupihovó koéne êno hána'iti ikáxu'iyea ongóvo, kutí koe tiveko pevóti. Yavânenoeye, hákonoe imêko —koéne.

35 Kali ahikú koéne ne Jesus, yane ipúyukexo xaneâti ísu'okea nône poké'eke epêmo Itukó'oviti áhikuxopinoa ne êno tiveko koêkumo enepo akahá'a. 36 Hara koe yúho:

—Pai, ako tiú'iti koekúti ya xikóyoke. Yáhikuxapinana ra êno hána'iti tiveko ngoêkumo, itea haináya anjáke, itea itúkapu yahá'inonu kousókovo ya njokóyoke —koéne.

³⁷Ina kayukópovomaka xokóyoke neko mopo'âti. Inu'í kixópane imókeahiko. Ina kíxo Pêturu:

—Imékoti Simaúm? Ako ite ákoyea iméka ya kúveu póhuti kali ôra? ³⁸Hákonoe imêko, koane itika orásaum maka hákone ikerókovo enepo simâpi tiú'iti koekúti hixépikonoke. Vo'oku ya iséneuke, usó kéyeno, itea ya oránake mani kénokiku kétiu'ikivoxo, ú'uso koyéneoxo muyá'iyea iséneu —kíxoanehiko Jesus.

³⁹Yane káyukopovonemaka itúkoponea orásaum. Kuteâti koeku yúho inúxotike, énomone koéponemakaye yúho. ⁴⁰Yane káyukopovonemaka xoko íhikauhiko. Inu'í kixópanemaka ímohikea. Koáhati yupihóvatinehiko êno uheko ixépa. Yane ákonehiko exa kixoku yúho.

⁴¹Ina kayukópinovahikomaka Jesus. Yoko mopó'apene káyukopinova. Hara kíxoahiko:

—Yanéyeikonoe iméki koane yómomiki? Yápenenoe iméki! Simóvone ne ôra, nguri'ókokoatino ne xanéhiko váhere kixoku itúkeovo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. ⁴²Yexépukanoe! Hingá, kenó'okone ne itúkoheovoti ingéneke, enepone kurikónutimo xoko xanéhiko puvónuti —kíxoane.

Ika'ákokonone Jesus

Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Xu 18.3-12

⁴³Ixómoiko koyúho ne Jesus, simóne Njúda, póhuti yane nduse koeti íhikau. Yoko koati ênoti xánena omotíhiko hána'itinoe pirítai yoko pulô'i, isukópeti. Aínovo páhoe tutíhiko sasedóti inuxínoti júdeu hó'eke, koane éskiribahiko ihíkaxoti yútoe Muíse, yoko po'ínuhiko payásoti xapa tuti júdeu. ⁴⁴Yoko enepone itúkoheovoti ikéneke Jesus, enepone kuríkoti Jesus xoko xanéhiko puvâti, ápe emó'uinoa ne xánehahiko tumúneke píheahiko. Hara kíxo: “Enepone hóyeno nziúnoneumo, énomonemo nê'e. Iké'akanenemo. Usó íxeixane ahúkoti koyonoâti koeku omópea” koéne.

⁴⁵Ehá'axo símo ne Njúda, ahí'okovone Jesus. “Íhikaxotí” kíxoane. Yane siunoné kixone Jesus yúhoikea. ⁴⁶Yane namúkonehiko Jesus, ínamaka ika'ákoa. ⁴⁷Yane apé koene póhuti ya xapákuke íhikau Jesus hekoti hána'iti pirítauna. Maturukenó kixone ahínoe koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínotihiko júdeu hó'eke. ⁴⁸Ina kixôa Jesus neko xanéhiko:

—Undí'ikopo koati koyuvôrixovoti ísukenati omó kixínekenoe hána'iti pirítai yoko pulô'i, isukópeti nemúkoponinunoe? ⁴⁹Uhá koeti káxe, koati óvonzexokunepo xepákukenoe ya hána'itike imokóvokuti inzíkaxoti, yoko ákonoe iké'akanu. Itea kó'inokeneye, koati konokoâti kóusokeovo kuteâti ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti mekúke —kíxovokoxoane.

⁵⁰Yane kurí kixone Jesus ne íhikauhiko, kohó'ikene.

⁵¹Yoko ápe homoêhou hokoâti ne Jesus. Poêhane lénso aú'okovo, ako po'ínu ípovo. Apé koéne namukoâti kaha'âti iká'akea. ⁵²Yane kuri kíxoane neko aú'o, mahupí koéne kohó'iyea.

Omokóno Jesus nonékuke koati payásoti yúhoikovoku júdeuhiko

Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 22.63-71; Xu 18.13-14, 18.19-24

⁵³Ina omohíko Jesus xokóyoke ne koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti júdeu hó'eke. Yane ho'úxovone uhá koêti ne tutíhiko sasedóti yoko po'ínuhiko pahúkoti xapákuke tuti júdeu, koánemaka ne éskiribahiko, enepone ihíxaxoti yútoe Muíse. ⁵⁴Kene Péturu, ákone malíka kixoku hókea Jesus. Tukú kíxoa kíndanake óvoku koati payásoti ya uhá koeti sasedóti. Vatá kóyene xapákuke ahinoêtihiko xe'ókuke yúku, onokóvoti. ⁵⁵Enepohikone tuti sasedóti koane uhá koêti neko pahúkotihiko xoko koati payásoti yúhoikovoku júdeu, opósikohiko xâne koyúhóti ápeyea pahúnevo ne Jesus, motovâti koyúhoyea tutíhiko motókeyea koépekeokono ne Jesus, itea ako ínixahiko kuteâti ne âha. ⁵⁶Koati êno itukóheyeati koêku ne Jesus, itea iyúseo ákoyea akána'u vo'oku ákoyea akútíkoko ne yúho.

⁵⁷Ina exepúhiko po'ínu itukóheotimaka koeku Jesus. Hara kôe yuhóhiko:

⁵⁸—Kámoa úti ra hóyeno kó'iyea: “Ngotohíneatimo ra sasá'iti óvoku Itukó'oviti, koéxepoe xâne, ínamakamo ngaexépuropa pô'i ya kúveu mopo'âti káxe ákoti itukapu xâne koexépuropa” kôe —koénehiko.

⁵⁹Itea muhíkova nekóyohiko, ako akútíkoko yúho.

⁶⁰Ina exepúko nonékuke xanéhiko ne koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti júdeu hó'eke, ina kíxo Jesus:

—Ákomo se'íkpa yúho ra xanéhiko koyúhóti ápeyea váhere ítike?

⁶¹Itea yunu-yunú koéne ne Jesus. Ako ápahuina emó'u. Yane ina kayukópamaka koati payásoti sasedóti épemo'ikea Jesus. Hara kíxoa:

—Énomone íti ne Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne? Koati'íkopo iti Xe'éxa ne êno hána'iti ihayú'iuti Itukó'oviti?

⁶²Ina kixôa Jesus:

—Úndi. Epó'oxo neixónutimo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, vatá ngoyépotimo éxopeke Itukó'oviti, enepone apêti xunáko pahúkea uhá koêti. Neixónutimo ungapeâne vanúke koeku evénzekopea xapa kapásihiko —kíxoane.

⁶³Énomone yanê'e kávarerekexopone ípovo muyókuke ne koati payásoti ya uhá koeti sasedóti, éxokovope yupíheovo ímaiheovo vo'oku yuho Jesus, ina kôe:

—Ákone vokónoko po'i koyuhó'inoveati pahúnevo rá'a. ⁶⁴Kéminoenoe yúho.

Koati itúkovoti Itukó'oviti. Na kó'inoaye iséneunoe kó'oyene? —kíxovokoxoane.

Heú koéhiko neko tuti júdeu ínixea kónokea koépekeokono ne Jesus.

⁶⁵Yane ápenehiko apurú'okoti Jesus, koane ikanóneati koeku isúkeahiko xaneâti kíxeahiko:

—Mahí'ipepo iti koati porófeta, íhexaikopo itukóvotiye ra isukópiti —kíxoanehiko.

Koánemaka neko koyónotihiko, isúkoamaka.

Koyuhôa Pêтуру ákoyea exa Jesus

Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Xu 18.15-18, 18.25-27

⁶⁶Yoko ako alú'aka Pêтуру kúveuke ne ovokúti vanúikeke xoko iyónokonoku Jesus. Ôvoheixoane kíndanake ne ovokúti. Yane ina pihinôa sêno, ahíneo neko koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke. ⁶⁷Noixoâne sêno ne Pêтуру ixómoti onokóvo, pono-ponó kixínoane úke ina kixôa:

—Koati itímaka xáneheixone ne Jesus íhae Nazâre.

⁶⁸Itea hara kíxoa Pêтуру:

—Ako énja ne kíxene. Koati ákoti enja ne yíúho —kíxoane.

Ina ipuhíkopea Pêтуру ne óvoheixoku. Hara yonópo xoko vekokúti xe'ô pahapéti. Énomone yanê'e, éneone tapí'i. ⁶⁹Noixópomaka Pêтуру neko sêno, hara koépomaka yúho nonékuke neko xanéhikoya:

—Enepora hóyeno, po'ínunemaka íhikau nê'e —koéne.

⁷⁰Itea káyukopomaka koyúhoyea Pêтуру ákoyea éxa. Avo áxu'ikene ina kixopómaka Pêтуру neko xanéhikoya:

—Koati kaná'uti itíkivo po'i xáneheixone ne hóyeno, vo'oku itímaka íhae Ngalíleya —kíxoane.

⁷¹Itea ikána'uxoane Pêтуру koyúhoyea ákoyea éxa. Hara kixópamaka:

—Ako énja ne hóyeno kíxenenoe. Ngayumákapunemo ipihápananu Itukó'oviti enepo nzemekékexinapinoe —koéne.

⁷²Ehá'axo koyúhoa Pêтуру nê'e, éneoponemaka ne tapí'i. Yoko pí'apene éneo. Yane puyákoponovane okóvo Pêтуру neko yuhó'inoa Jesus, enepone koêti: “Tumúneke pí'ayea éneo tapí'i, mopo'átinemo keyuho ákoyea yéxanu” koêti.

Itukópinovo isóneu ne Pêтуру, ákone íta ne êno tiveko isóneu, yane íyone.

Omokónone Jesus xoko Pilátu

Mt 27.1-14; Lk 23.1-5; Xu 18.28-38

15 ¹Yuponíne, ho'úxovone neko tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, koáne ne po'ínuhiko payásoti xapa tutíhiko jûdeu, koánemaka ne éskiribahiko ihíkaxoti yútoe Muíse, yoko uhá koeti ha'ínehiko yane koati payásoti yúhoikovoku jûdeu. Yane iká'akonehiko Jesus, ina omáhiko xoko Pilátu, kurikoâtihiko xokóyoke. ²Ina kixôa Pilátu ne Jesus:

—Ití'oxo natina jûdeu?

Ina yumopâ Jesus:

—Enepone yépemonuke, kouhupu'ikoa indúkeova —kíxoane.

³Yane koyúhoane tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke enó'iyeya ítuke Jesus ákoti aunáti. ⁴Ina kixopâmaka Pilátu ne Jesus:

—Ako yíúho? Ako kéma yuhóhiko ra koyúhoti enó'iyeya váhere ítike?

⁵Itea yunu-yunú koéne ne Jesus, ako yumápa, kutí'inoke yupihóvati iyúpaxeova Pilátu.

Pahukókono Jesus kurúhuxeokono

Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Xu 18.39-19.16

⁶Ya kaxénake neko áyui júdeuhiko, kóyekune kuríkopea póhuti iká'aeti ne Pilátu, koékuti épemone xanéhiko kuríkopeokono. ⁷Yoko ápe hóyeno koéhati Mbarâba híyeuke neko ika'áhikovoti yanekôyo, vo'oku ápeyea koépeu yaneko koturíhiko xâne okopóhiko nâti yanekôyoke. ⁸Ina pího neko êno xâne xoko Pilátu epemóponoati kuríkopea póhuti iká'aeti kuteâti kixoku itúkeovo ya kaxena ayuíti. ⁹Ina kixovókoxxoa Pilátu:

—Kehá'anoe nguríkopea ra netína, itínoe júdeu? —kíxovokoxoane.

¹⁰Yoko éxoá Pilátu itúkeovo imafkinovoti Jesus ne tutíhiko sasedóti vo'oku iyókeovati xunáko, kutí'inoke kurikoâti xokóyoke. ¹¹Yoko enepone tutíhiko sasedóti, ítokuxea okóvo neko xanéhiko kahá'ayea itúkeovo Mbarâba épemohiko kuríkopeokono. ¹²Ina kixovókoxxopamaka Pilátu neko xanéhiko:

—Kene ra iháxoneti netína, itínoe júdeu, namo ínjaye?

¹³—Kirúhuxa! —koénehiko yúho vaúkexea.

¹⁴Ina kixovókoxxopamaka Pilátu:

—Kutí'ikopo itúko pahúnevo râ'a? —koéne.

Itea inamá'axone koxunáko yúho vaúkexea kónokea kurúhuxeokono ne Jesus.

¹⁵Vo'oku kahá'ayea iyúni'ikea xanéhiko ne Pilátu, kuríkopinoanehiko ne Mbarâba, ina pahúko yehépoke'exeokono Jesus. Yane kurí'okoanemaka neko xanéhiko kurúhuxoponea.

Koemóke'ea húndaruhiko ne Jesus

Mt 27.27-31; Xu 19.2-3

¹⁶Ina ómo Jesus ne húndaruhiko kúveuke neko óvoku Pilátu, enepone óvokumaka natíxea. Yane heú kíxoane ho'úxea ne po'ínuhiko húndaru ¹⁷ina itukínohiko Jesus harará'iti ipovóti hamá koeti poké'eke, kuteâti ípovo nâti, ínamaka itukínoahiko kôroa, itea ainóvoti ka'aveti káva'o tikóti veínoa úhekexea, ina ipíheahiko tutíkuke ¹⁸itúkovotihiko teyoâti. Yane hara koéhiko:

—Iháyu'ikakana ra natina júdeuhiko! —koénehiko koémoke'eyea,

¹⁹koane ipúsopu'ikeahiko ya pulô'i, koane ápuru'okeahiko, ina ipuyúkexeahikomaka nonékuke itúkovotihiko ihayú'ikoati. ²⁰Uke'éxoanehiko komóhiyeya, ina veyopeâhiko ne harará'iti ípovoxeakemeku, ina itukópinoamaka ne koati ípovo. Úkeane omáhiko meúkeke kurúhuxoponea.

Kuruhúxokonone Jesus

Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Xu 19.17-27

²¹Yoko ápe hóyeno koéhati Símaum íhae Síreni ukopeâti mêum, vekopâtimaka neko xêne. Yoko ha'a Alíxandere yoko Rúfu neko hóyeno. Ênomone íkoinoxohiko kurúhuna Jesus.

²²Yane ísimonehiko Jesus ya xoko iháxoneti Ngoúgota. Yoko “Óvoku Opepú'iti” koêti ne Ngoúgota. ²³Ina porexóhiko Jesus víyum apêti ánahi iháxoneti mîra, enepone iyuhii kixoti ohonéti, itea ako énapa Jesus. ²⁴Yane kurúhuxoanehiko, ínamaka haxakéxokokoahiko ne ípovo Jesus. Yoko kuríkohiko inúxotike komomâti itukóvotimoye ípovo Jesus námoe póhutihiko. ²⁵Yoko nóvene ôra kuruhúxoahiko. ²⁶Tutíkkuke kurúhuna Jesus ápe yutoéti koyuhoâti kurúhuxinokonoke. Hara kôe neko yutoéti: “Natina júdeuhiko râ'a” kôe.

²⁷Ápemaka pi'âti ómévoti, ha'íne Jesus kurúhuxeokono, poéha éxopeke, poéhamaka lopékuke. (²⁸Yane koati tokopóvoti neko kúxoti yutoéti emó'uke Itukó'oviti, eneponeko koêti: “Kutí kixókono váhere xâne ákoti aunáti ítuke” koêti.)

²⁹Enepohekoneko xâne hunoneâti, koémoke'e Jesus koane kayákakinoa tûti. Hara koéhiko:

—Mahi ketohíneatimo ne hána'iti imokóvokuti koane mahi kexépukopatimakamo ya kúveu mopo'âti káxe! ³⁰Keítapapuikopo, koane yevésekapí ne kurúhu —kíxoanehiko.

³¹Kúteanemaka kíxoaku tutíhiko sasedóti koémoke'eyea, koánemaka ne éskiribahiko, enepone ihíkaxoti yútoe Muíse. Hara kixókokohiko:

—Eneporâ'a, koítovopepo po'íhiko xâne itea ákone xunáko koítovo.

³²Mahi koati Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne, natínamaka Izarâe! Evésekapéakopo ne kurúhu motovâti noíxea úti, ínamo vakutípoa —koénehiko.

Koánemaka neko ha'íne kurúhuxeokono, koémoke'eamaka.

Koeku Jesus ivokóvone

Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Xu 19.28-30

³³Itumúkone káxe, hahámone uhá koeti kúveu mêm tukú koeti mopo'âti ôra ya kiyakáxe. ³⁴Itopónone mopo'âti ôra, koati kohonókoti emó'u ne Jesus. Hara koe hónoti yúho vaúkea ya emó'uke:

—Eloí, Eloí, lama sabakitáni? —koéne.

Yoko hara koêti neko yúho: “Unaém, Unaém, na koeti kurí kixínenu?” koêti. ³⁵Xapákuke neko xanéhiko kamoâti, ápe koêti:

—Yokómomapihi koêku, Íliya iháxico —koéhiko.

³⁶Ina apê póhuti xapákuke neko xâne ehakóvoti, kalaká'íkoponoti esponja xoko víyum-hí koêti, ina ipíhoa kirípuhike étakati ipíhoati pahákuke Jesus, iyúkoati. Ina kôe:

—Vokómomavo veyópeaxomo Íliya —koéne.

³⁷Ina apépomaka koati êno hónoti emo'u Jesus. Yane íhunokoane ne omíxone, ivókovone.

³⁸Yoko énomone yaneko ókoku ôra, ívarereo neko êno kopópoti váhere haxakoâti kúveu neko hána'iti imokóvokuti. Koati kukúkeke ívarereo ukeâti vanúkeke yonoti poké'eke.

³⁹Enepone tuti húndaru xe'ó koyêti nonékuke kurúhuna Jesus, noixoâne kixoku ivókeovo ne Jesus, hara kôe:

(Márku 15.38)

—Koati kaná'uteoxo itúkeovo Xe'exa Itukó'oviti ra hóyeno —koéne.

⁴⁰ Ápemaka senóhikoya ákoti malíka okínoaku ixómoyea komóma. Xapákuke neko senóhiko, ápe Mariya Mandálena; yoko po'ímaka koéhati Mâriya, enepone eno Yúse yoko Teâku. Yoko énomone ne Teâku nihí'iti yane po'i koéhati Teâku. Ina apémaka Salúme.

⁴¹ Enepohikora sêno, aínovo xanéheixoti Jesus ovo'íko ya Ngalíleya koane huvo'óxoatine ya nókone. Enómaka po'ínuhiko sêno xaneâti ne Jesus koeku yónea Njeruzálem.

Koeku Jesus ekoxókonone

Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Xu 19.38-42

⁴² Kiyoné'e káxe, koeku itúkeovo kóyuseovopene júdeuhiko vo'oku áyui, koáne ye'ékotinemaka úrukeovo ne sâputu, ⁴³ ápe hóyeno koéhati Yúse íhae Arimáteya, hóyeno koati teyonéti ya xapákuke tutíyehiko koatíke payásoti yúhoikovoku júdeu. Yoko koati kuxoíxoati nê'e símeovo ne kaxena natíxea Itukó'oviti xapa xâne. Yane kóxunakovo píhea xoko Pilátu, epemóponoati yusíkea veyópea muyo Jesus kuruhúke. ⁴⁴ Iyúpaxova Pilátu neko eyékou ivókeovone Jesus, ina ihaxíkoa

neko tuti húndaru epemó'ikoati itúkeovo koati kaná'uti ivókeovone. ⁴⁵Exoâne xoko tuti húndaru kaná'uyea ivókeovone ne Jesus, yane síkoane neko Yúse veyópea muyo Jesus. ⁴⁶Úkeane pího veyóponea kuruhúke. Ina aupíxoá ya kalísoti ipovóti vaneu, enepone iháxoneti líyum, iyonoâti xoko uhôro kehoéti mopóike. Yane ínamaka kohokôroroko mopôí exéxeake ne uhôro. ⁴⁷Yoko noíke'eheixoa Mariya Mandâlena iyónokonoku neko muyo Jesus, koánemaka Mâriya, eno Yúse.

Koeku Jesus exepúkopone ukópea xapa ivokóvoti

Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Xu 20.1-10

16 ¹Evesékone sâputu, pihóne Mariya Mandâlena; yóko'omaka ne po'i koéhati Mâriya, enepone eno Teâku; koánemaka po'i sêno iháxoneti Salúme vanéxoponea kohépiti xêru óvo'okopemo Jesus. ²Koati yuponii koéti lûmingu ínati ipuhíko káxe, pihónehiko xoko ekóxokonoku Jesus. ³Ina kixokókohiko:

—Kutimo veyinó'ovea ne mopôí exexoâti ne uhôro? —kixókohiko.

⁴Simoánehiko, noíxoane ahíkuxeokonone neko mopôí. Yoko koati yupihóvati pu'íko. ⁵Urúkovanehiko neko ekóxokonoku Jesus, tokononé koene kutí koeti homoêhou hóhopu koyêti ípovo, vatá koyêti ya éxopeke. Yupihovó koéne kónoko'iyeahiko ne sêno xaneâti hána'iti píkea. ⁶Ina kôe neko yuhó'ixoati:

—Hákonoe kenóko'i. Koati Jesus íhae Nazâre yopósikoponone, eneponeko kuruhúxonoti, itea exépukopone nê'e, áko'one yâyeke. Yokómomapihi ra ekóxokonoku. ⁷Kó'oyene yéta'akapana ne íhikauhiko yoko Péturu inuxó koépeamo ne Jesus timúnekenoe ya Ngalfleya. Yâkonoye neixópatinoemo kuteâti koeku yuhó'inopi yanekôyo —kíxoanehiko.

⁸Yane ipúhikopeane senóhiko neko ekóxokonoku Jesus. Koati ehakópovotihiko pihópea vo'oku yupíheovo píkea koane koyó'ikeyea. Ako éto'oepo koêku neko noíxone vo'oku píkeahiko.

Exókopovo Mariya Mandâlena ne Jesus

Mt 28.9-10; Xu 20.11-18

⁹Koati yuponii koéti ya lûmingu, exépukopo ne Jesus ukópea xapa ivokóvoti. Mariya Mandâlena itukóvo inúxoti éxokopovoke inâ exepúkopo. Énomone neko Mâriya koítovone Jesus, enepone kopúhikopeaku seti koeti ndémoniu. ¹⁰Yane pihóne Mâriya éto'okoponeahiko neko ha'íneheixone Jesus ixómoti isoné'ekovo koane íyoyea. ¹¹Itea ako akútipohiko kameáne yúho exépukopeane koane noíxopea.

Exókopovo Jesus ne íhikauhiko

Mt 28.16-20; Lk 24.13-49; Xu 20.19-23; Át 1.6-8

¹²Ikénepoke, kópoe'akopovo ne Jesus, koane éxokopovo po'i pi'âti kutipoâti yonotíhiko ya mêum. ¹³Yane pihóne neko pi'âti éto'okoponea neko po'ínuhiko íhikau Jesus, itea ákomaka akútipokonohiko yúho.

¹⁴Ikénépoke ina exókopovamaka Jesus neko unze koeti íhikau koeku ixómoyea níkhíko xe'ókuke mêsa. Sayá'ikoa Jesus vo'oku ákoyea akútípoahiko koane vo'oku tíú'iyea omíxone yaneko ákoyeakuhiko akútípoa yúho neko noixópati exepúkopone. ¹⁵Ina kixovókoxoamaka Jesus: —Pihénoe yara uhá koeti kúveu mêum. Yokóyuhoinoa uhá koeti xâne ra inámati ihíkavoti omínombike. ¹⁶Uhá koeti xâne kutípoâti, koane ahíkovoti ya inzáke, énomonemo pihopô vanúkeke xoko Itukó'oviti. Itea enepone xâne ákoti akútípoa, yonópotimo ipihóponovokutike. ¹⁷Enepone kutípoâti, harâ'a ra iyupánevoti ítukemo, hoénaxovope njunáko xokóyoke. Ya inzáke, kopúhikopotimo ndémoniu urúkovoti xoko xâne, koane koyúhotimo inámatihiko yuhôti ákoti itukapu yúho. ¹⁸Motovâtimo namúkea koéxoe koane énoyeovo ekâti koépekoti, kuteâti vénenu, itea ákomo yuvâti. Koane ipíhahiko vô'u tutíkuke ka'aríneti, itóvotihikomo —kíxovokoxoane Jesus.

Pihopóne Jesus vanúkeke

Lk 24.50-53; Át 1.9-11

¹⁹Uke'éxoane Vúnae Jesus yúho'ixea neko íhikauhiko, pihópone vanúkeke. Ivátakopone éxopeke Itukó'oviti xoko ivátakoku kapáyasokone Itukó'oviti. ²⁰Yane pihónehiko neko íhikau koyúhoponea koeku Jesus ya uhá koeti yónokuhiko. Yoko huvó'oxoamaka Vúnae, kouhápu'ikeati kaná'uko ne yúho yane iyupánevoti poréxoake itúkea.
Hunókokune.